

Univerzita Karlova
Filozofická fakulta
Středisko ibero-amerických studií
obor Iberoamerikanistika

Autoreferát dizertačnej práce
doc. JUDr. Peter Vyšný, PhD.

Štát, právo a každodenný život v aztéckom Tenochtitlane
State, Law, and Everyday Life in Aztec Tenochtitlan

Školiteľ: doc. Markéta Křížová, Ph.D.

2018

Abstrakt

VYŠNÝ, Peter: Štát, právo a každodenný život v aztéckom Tenochtitlane. Dizertačná práca. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Středisko ibero-amerických studií. Studijní obor: Iberoamerikanistika. Studijní program: Historické vědy. Školitel: doc. Markéta Křížová, Ph.D. Praha, 2018. 385 s.

Prítomná dizertačná práca, nazvaná Štát, právo a každodenný život v aztéckom Tenochtitlane, je výsledkom výskumu spoločnosti, ktorá existovala v aztéckom mestskom štáte Tenochtitlan od jeho založenia (cca. 1325 po Kr.) do jeho dobytia (*conquista*) Španielmi (1519 – 1521).

V dizertačnej práci sa na základe historických prameňov a sekundárnej literatúry skúmajú tri podstatné, komplementárne aspekty tejto spoločnosti, a to: 1. jej organizácia a fungovanie, ktorých charakter ukazuje, že Tenochtitlan bol konsolidovaným (mestským) štátom; 2. jej právny poriadok, ktorý rozvíjala a systematicky uplatňovala štátna moc; a 3. typické formy každodenného života jej členov (rôznych kategórií). Výskumom uvedených troch aspektov spoločnosti existujúcej v Tenochtitlane bol dosiahnutý nasledujúci cieľ dizertačnej práce: 1. preskúmať štátnu organizáciu, právny poriadok a formy každodenného života obyvateľov aztéckeho (predhispánskeho) Tenochtitlanu, a to samostatne i v ich vzájomných súvislostiach, ako aj v diachrónej perspektíve; a 2. na základe získaných poznatkov ukázať, ako v Tenochtitlane vznikol, fungoval a bol udržiavaný, a do istej miery aj rozvíjaný, komplexný spoločenský poriadok, t. j. určité štruktúrované spoločenské prostredie a určitý spôsob života ľudí v jeho rámci. Poznatky získané riešením cieľa dizertačnej práce verifikujú jej hypotézu, podľa ktorej boli spoločenský poriadok existujúci v Tenochtitlane, resp. celkový spôsob života jeho obyvateľov postupne v čoraz väčšom rozsahu výsledkom centrálného štátno-mocenského riadenia a kontrolovania životov všetkých Aztékov od narodenia po smrť.

Dizertačná práca je zložená z úvodu, piatich kapitol, záveru a bibliografie. Prvá kapitola je expozíciou problematiky, hlavných teoretických východísk a metodiky dizertačnej práce. Druhá kapitola je charakteristikou prameňov poznania témy dizertačnej práce. Tretia kapitola sa zameriava na vnútorný vývoj a fyzické a sociálne štruktúry mestského štátu Tenochtitlan, okrem právneho poriadku, ktorému je – ako špecifickej komplexnej štruktúre a významnému mocenskému nástroju štátu – venovaná samostatná – štvrtá kapitola. Piata kapitola približuje typické formy každodenného (verejného i súkromného) života obyvateľov Tenochtitlanu, a to vo vzťahu k jeho štruktúram.

Kľúčové slová: predhispánske obdobie; Aztékovia; Tenochtitlan; spoločenský poriadok; štát; právo; každodenný život; štátno-mocenské riadenie a kontrola

Abstract

VYŠNÝ, Peter: State, Law, and Everyday Life in Aztec Tenochtitlan. Dissertation. Charles University, Faculty of Arts, Centre for Ibero-American Studies. PhD Programme: Ibero-American Studies. Field of Study: History. Adviser: doc. Markéta Křížová, Ph.D. Prague, 2018. 385 pp.

The present dissertation, under the title of State, Law, and Everyday Life in Aztec Tenochtitlan, is the result of the research of a society that existed in the Aztec city-state of Tenochtitlan from its founding (about AD 1325) to its conquest by the Spaniards (1519-1521). In the dissertation, based on historical sources and secondary literature, three essential, complementary aspects of this society are examined, namely: 1. its organization and functioning, whose character indicates that Tenochtitlan was a consolidated (urban) state; 2. its legal order, which was developed and systematically exercised by the state; and 3. typical forms of everyday life of its members (of different categories). By exploring the three aspects of the society existing in Tenochtitlan, the following aim of the dissertation was achieved: 1. to examine the state organization, the legal order and the everyday life forms of the inhabitants of pre-Hispanic Aztec Tenochtitlan, both in their interrelated contexts and in the diachronic perspective; and 2. on the basis of the knowledge obtained, to demonstrate how in Tenochtitlan a complex social order, i.e. certain structured social environment and certain way of life for people within it, was created, maintained and, to a certain extent, developed. The findings of the dissertation verify its hypothesis that the social order existing in Tenochtitlan and the overall way of life of its inhabitants increasingly resulted from the central state regulation and control of the lives of all Aztecs from birth to death.

The dissertation consists of an introduction, five chapters, a conclusion and a bibliography. The first chapter is an exposition of the problems, the main theoretical backgrounds and the methodology of the dissertation. The second chapter is a characteristic of the sources that inform about the topic of dissertation. The third chapter focuses on the internal development and physical and social structures of the Tenochtitlan city-state, except for the legal order, to which - as a specific complex structure and an important power tool of the state - an independent - the fourth chapter is devoted. The fifth chapter approaches the typical forms of everyday (public and private) life of the Tenochtitlan population, in relation to its structures.

Keywords: pre-Hispanic period; Aztecs; Tenochtitlan; social order; state; law; everyday life; state regulation and control

OBSAH

ÚVOD	4
ŠTRUKTÚRA DIZERTAČNEJ PRÁCE	7
METODIKA DIZERTAČNEJ PRÁCE	9
PODSTATNÉ VÝSLEDKY DIZERTAČNEJ PRÁCE	11
BIBLIOGRAFIA	18
ODBORNÝ ŽIVOTOPIS A PERSONÁLNA BIBLIOGRAFIA AUTORA DIZERTAČNEJ PRÁCE	37

ÚVOD

Predložená dizertačná práca, nazvaná **Štát, právo a každodenný život v aztéckom Tenochtitlane** (ďalej len „práca“), sa zameriava na spoločnosť existujúcu v mestskom štáte Tenochtitlan (jeho niekdajšie územie je dnes súčasťou Ciudad de México) od jeho založenia (cca. 1325 po Kr.) do jeho dobytia (*conquista*) Španielmi (1519 – 1521). Skúmaná spoločnosť bola súčasťou nahuaskej kultúry (resp. kultúry Nahuov), rozšírenej v strednom Mexiku (t. j. v Mexickom údolí a jeho okolí), ktoré bolo jednou z relatívne samostatných kultúrno-historických oblastí Mezoameriky (Mezoamerika sa rozkladá medzi 22. až 10. stupňom severnej šírky a zahŕňa stredné a južné Mexiko, Guatemalu, Belize a niektoré časti územia ostatných štátov Centrálnej Ameriky, okrem Panamy). Členov skúmanej spoločnosti v práci označujem výrazom „Aztékovia“. Skúmaná spoločnosť, aj vďaka jej rozsiahlemu zdokumentovaniu písomnými prameňmi, patrí v rámci Mezoameriky k najviac prebádaným.

Cieľom práce je: 1. preskúmať štátnu organizáciu, právny poriadok a formy každodenného života obyvateľov aztéckeho (predhispánskeho) Tenochtitlanu, a to samostatne i v ich vzájomných súvislostiach, ako aj v diachrónej perspektíve, a 2. na základe získaných poznatkov ukázať, ako v Tenochtitlane vznikol, fungoval a bol udržiavaný, a do istej miery aj rozvíjaný, komplexný spoločenský poriadok, t. j. určité štruktúrované spoločenské prostredie a určitý spôsob života ľudí v jeho rámci.

Cieľ práce možno vymedziť aj tak, že ide o výskum troch podstatných, komplementárnych aspektov spoločnosti existujúcej v Tenochtitlane. Týmito aspektmi sú: 1. organizácia a fungovanie skúmanej spoločnosti, ktorých charakter ukazuje, že Tenochtitlan bol konsolidovaným (mestským) štátom; 2. právny poriadok Tenochtitlanu, ktorý rozvíjala a systematicky uplatňovala štátna moc; a 3. typické formy každodenného života (zmýšľania, správania sa, konania) obyvateľov Tenochtitlanu (rôznych kategórií). Uvedené aspekty aztéckej spoločnosti sú zároveň analytickými rovinami, v ktorých sa táto spoločnosť skúma v práci.

Pri riešení cieľa práce najskôr skúmam sociálne a fyzické štruktúry Tenochtitlanu (aj vo vývojových súvislostiach), pričom osobitnú pozornosť venujem jeho právnemu poriadku. Potom som sa zaoberám formami každodenného, verejného i súkromného života obyvateľov Tenochtitlanu, a to vo vzťahu k jeho štruktúram. Na viacerých miestach výkladu však určité štruktúry Tenochtitlanu skúmam súbežne s určitými formami každodenného života jeho obyvateľov.

Cieľ práce sa pokúšam dosiahnuť sčasti postupným a sčasti súbežným zodpovedaním piatich (širšie koncipovaných) **výskumných otázok**. Ide o tieto otázky: 1. Aký celkový charakter malo spoločenské prostredie, v ktorom sa odohrával každodenný verejný (politický, resp. s výkonom správy súvisiaci, náboženský, hospodársky, pracovný) a súkromný (rodinný) život Aztékov? 2. Ako sa v tomto prostredí sprítomňovali typické znaky/prvky štátu? 3. Ako toto prostredie „zhora“, t. j. štátno-mocensky formovalo každodenné životy (zmýšľanie, správanie sa, konanie) Aztékov rôznych kategórií a akú úlohu pri tom zohrávalo právo ako významný komplexný nástroj formálnej sociálnej kontroly? 4. Aké charakteristické podoby mal verejný a súkromný život Aztékov rôznych kategórií? 5. Zhruba v akom rozsahu, v akých smeroch a akým spôsobom si Aztékovia sami (= „zdola“) utvárali, resp. mohli utvárať svoje každodenné životy?

V priebehu práce v rôznych súvislostiach testujem **hypotézu**, že spoločenský poriadok existujúci v Tenochtitlane, resp. celkový spôsob života jeho obyvateľov boli postupne v čoraz väčšom rozsahu výsledkom centrálného štátno-mocenského riadenia a kontrolovania životov všetkých Aztékov od narodenia po smrť. Táto

prierezová, t. j. mnohých aspektov problematiky práce sa dotýkajúca hypotéza, je založená na nasledujúcich **parciálnych hypotézach**: 1. rozvinutý systém správnych a súdnych orgánov umožňoval štátnej moci účinne ovládať a kontrolovať všetkých obyvateľov Tenochtitlanu, a to nielen usmerňovať ich každodenné správanie a činnosti, ale do istej miery aj formovať ich zmýšľanie; 2. skutočnosť, že popri sociálnej hierarchii/stratifikácii, t. j. dvoch hlavných, navzájom nerovnoprávných sociálnych vrstvách, jednej (úzka elita) majúcej a druhej (masa obyčajných ľudí) nemajúcej politickú moc, existovala v Tenochtitlane aj tzv. heterarchia, t. j. rozdelenie obyvateľstva na viac-menej autonómne a autarkné komunity (územné/sídelné jednotky, profesijné skupiny, „šľachtické“ panstvá), zväčša zložené z príslušníkov oboch vrstiev, zásadnejšie nenarúšala mechanizmus centrálného štátno-mocenského riadenia a kontrolovania aztéckej spoločnosti ako celku; 3. štát vytvoril a riadne uplatňoval právny poriadok, ktorý sa do značnej miery obsahovo zhodoval s tradičnými hodnotami a obyčajami obyvateľov stredného Mexika, čo spolu so skutočnosťou, že zavádzal prísne sankcie za porušenie práva (v mnohých prípadoch išlo o trest smrti), teoreticky zvyšovalo mieru jeho dodržiavania Aztékmi; 4. štátna moc obyvateľov Tenochtitlanu „zhora“ disciplinovala, kontrolovala a formovala ich zmýšľanie a každodenné správanie sa a konanie nielen uplatňovaním právneho poriadku a osobitne trestného práva ako jeho najrozvinutejšej súčasťou, ale aj systematickou výchovou obyvateľov k poslušnosti voči autoritám a k svedomitému plneniu ich spoločensky významných úloh (resp. povinností) a tiež zapojením obyvateľov do verejných rituálov (aspoň ako divákov), ktoré ako symbolické mocenské nástroje posilňovali vnútorné stotožnenie Aztékov so spoločenským poriadkom ich štátu; 5. vertikálna, štátnou mocou realizovaná sociálna kontrola prevážila nad v určitom rozsahu, samozrejme, pretrvávajúcou, horizontálnou, t. j. ľuďmi samými v ich vzájomných vzťahoch realizovanou sociálnou kontrolou, čo možno najlepšie vidieť z toho, že štát získal monopol na stíhanie a trestanie delikventov; 6. s postupným presadením štátno-mocenského riadenia a kontrolovania spoločnosti v Tenochtitlane bola spojená určitá zmena kolektívnej mentality Aztékov – prišlo k čiastočnému posunu od mentality charakteristickej pre tzv. kultúry hanby k mentalite charakteristickej pre tzv. kultúry viny.

Koncentrovane by sa **hypotéza** práce dala vyjadriť aj ako postupné „prerastanie“ a s ním spojené, čoraz účinnejšie ovládanie sociálnych štruktúr, existujúcich v Tenochtitlane, jedinou dominantnou mocou, a to mocou štátu. Tento proces chápem v teoretickej rovine tak, že aztécka štátna moc sa vyvinula do podoby tzv. infraštruktúrálnej moci, ktorá podľa M. Manna, na rozdiel od tzv. despotickej moci, nie je vládnutím (výkonom moci) takpovediac „nad“, ale takpovediac „naprieč“ spoločnosťou. Štátna moc, ako tvrdí Mann, zahŕňa hlavné formy moci existujúce v spoločnosti, t. j. vojenskú, ekonomickú a ideologickú moc bez toho, že k nim pridala nejakú ďalšiu formu moci, a preto štátna moc nie je pre Manna samostatnou formou moci. Na druhej strane však Mann zdôrazňuje, že štátna moc je autonómnou, od širšej spoločnosti a v nej existujúcich, neštátnych mocí oddelenou mocou, čo vyplýva z toho, že ide o jedinú všeobecne užitočnú a prospešnú moc spôsobilú poskytovať širokej verejnosti určité služby, t. j. plniť celospoločensky významné úlohy (udržiavať verejný poriadok, organizovať vojenskú obranu, budovať fyzickú infraštruktúru, napr. cesty, a starať sa o jej údržbu, riadiť hospodárstvo, napr. redistribuovať zdroje a pod.), a to rovnomerne na celom štátnom území, t. j. centralizovane. Miera efektívnosti poskytovania týchto služieb/plnenia týchto úloh štátnou mocou je pritom výrazne vyššia, ak má štátna moc infraštruktúrálny charakter. Štátnou mocou s takým charakterom totiž Mann rozumie štátnu moc, ktorá, na rozdiel od despotickej štátnej moci, „penetrovala“ infraštruktúry prakticky celej spoločnosti existujúcej na (ohraničenom) štátnom území, t. j. ktorá sa komplexne inštitucionalizovala („zakorenila“) v spoločnosti, resp.

v prostredí „ovládaných“, čo jej umožňuje centrálnu (celoštátne) koordinovať a kontrolovať rozhodnutia prijímané na úrovni spoločenských infraštruktúr, ako aj ich rôzne činnosti. Infraštruktúrna štátna moc je tiež podľa Manna (aspoň do určitej miery) vykonávaná na báze kooperácie štátnej moci, resp. jej vykonávateľov – „vládcov“, a širšej spoločnosti, resp. „ovládaných“, ktorá je pre „ovládaných“ (aspoň sčasti) výhodná – „ovládanie“ v zásade akceptujú „penetráciu“ „svojich“ sociálnych infraštruktúr štátnou mocou, keďže sami (bez „vládcov“) nie sú schopní zabezpečiť plnenie celospoločensky, t. j. pre nich významných úloh. Naproti tomu despotickej štátna moc spočíva na jednosmernom výkone moci „zhora nadol“, t. j. „vládcovia“ jednostranne presadzujú svoju vôľu voči „ovládaným“, a to viac faktickými mocenskými aktmi (hrozbou použitia fyzickej sily i jej skutočným používaním) ako inštitucionalizovanými štátno-správnymi mechanizmami.

V praxi žiadna štátna moc nebola a nie je iba infraštruktúrnou alebo iba despotickej, ale infraštruktúrnou a despotickej zároveň, pričom však miera, v ktorej konkrétne štátne moci boli a sú infraštruktúrne, resp. despotickej, výrazne variovala a variuje. Domnievam sa, že štátna moc existujúca v Tenochtitlane bola vo väčšej miere infraštruktúrnou ako despotickej, hoci časom prišlo k určitému posilneniu jej despotickej stránky.

Hlavným prostriedkom na dosiahnutie cieľa práce je rozbor relevantných historických (písomných) prameňov, spojený s konfrontáciou jeho výsledkov s príslušnými poznatkami a závermi obsiahnutými v sekundárnej, zväčša interdisciplinárnej literatúre. Práca je v značnom rozsahu založená na novších a najnovších, faktografických i teoretických poznatkoch, preto by v rozhodujúcej miere mala odrážať súčasný stav poznania Tenochtitlanu.

Problematika práce je skúmaná systematicky a relatívne detailne, autor práce si však nerobí nárok na celistvosť svojich výkladov a záverov. Práca teda nie je vyčerpávacím výkladom a rozborom štátu, práva a každodenného života Aztékov z predhispánskeho Tenochtitlanu. Možno ju však považovať za systematický pokus predstaviť aztécku spoločnosť (resp. spoločenský poriadok) v celej jej komplexnosti, t. j. z hľadiska organizácie a fungovania jej štruktúr i z hľadiska typických foriem reálneho (verejného i súkromného) života jej členov, prebiehajúceho v rámci týchto štruktúr. Výsledky práce majú charakter výsledkov ucelenej prípadovej štúdie a možno ich rozsiahlo využiť pri skúmaní a objasňovaní transkultúrne sa vyskytujúcich (analogických) sociálnych fenoménov a procesov (napr. vznik štátu) na komparatívnej báze.

ŠTRUKTÚRA DIZERTAČNEJ PRÁCE

Práca má nasledujúcu štruktúru:

ÚVOD

1 PROBLEMATIKA, HLAVNÉ TEORETICKÉ VÝCHODISKÁ, METODIKA

2 PRAMENE

Písomné pramene

Nepísané pramene

3 MESTSKÝ ŠTÁT TENOCHTITLAN – VÝVOJ A ŠTRUKTÚRY

Predštátne obdobie

Obdobie vzniku štátnej organizácie

Obdobie rozvinutého (mestského) štátu

Štátne územie

Štátne obyvateľstvo

Štátny aparát

Pozícia Tenochtitlanu v Aztéckej ríši

4 PRÁVO V TENOCHTITLANE

Všeobecná charakteristika práva Tenochtitlanu

Trestné právo

Všeobecná charakteristika trestného práva

Prehľad trestných činov

Právne postavenie jednotlivcov v sfére súkromného práva

Osobné právo

Rodinné právo

Dedičské právo

Vecné právo

Závazkové právo

5 KAŽDODENNÝ ŽIVOT V TENOCHTITLANE

Verejný život

Súkromný život/Životný cyklus

ZÁVER

BIBLIOGRAFIA

Pred vlastné riešenie cieľa práce (3. – 5. kapitola) sú zaradené dve kapitoly (1. a 2. kapitola) s funkciou špeciálneho úvodu do témy práce.

V **prvej kapitole**, nazvanej **Problematika, hlavné teoretické východiská, metodika** bližšie predstavujem problematiku skúmanú v práci a opisujem a odôvodňujem hlavné teoretické východiská práce, ako aj metodiku uplatnenú pri skúmaní jej problematiky.

V **druhej kapitole**, nazvanej **Pramene**, charakterizujem písomné, ako aj ostatné – nepísané pramene poznania problematiky práce a poukazujem na základné problémy spojené s ich analýzou a interpretáciou.

V **tretej kapitole**, nazvanej **Mestský štát Tenochtitlan – vývoj a štruktúry**, sa zaoberám štátotvorným procesom, ktorý prebehol v Tenochtitlane, ako aj jeho štruktúrami (urbanistickými a architektonickými prvkami, sociálnou, politickou a administratívnou organizáciou, ekonomikou, ideológiou a pod.), okrem právneho poriadku, ktorému sa – ako špecifickej komplexnej štruktúre a významnému mocenskému nástroju štátu – venujem v samostatnej – **štvrtej kapitole**, nazvanej **Právo v Tenochtitlane**. V poslednej, **piatej kapitole**, nazvanej **Každodenný život v Tenochtitlane**, skúmam formy každodenného života obyvateľov Tenochtitlanu vo vzťahu k jeho štruktúram.

METODIKA DIZERTAČNEJ PRÁCE

Práca je založená na kombinácii dvoch výskumných perspektív – emickej a etickej –, pravda, charakter písomného prameňového materiálu k téme práce dovoľuje iba obmedzené využitie emickej výskumnej perspektívy. Písomné pramene síce umožňujú pomerne podrobné a ucelené poznanie problematiky práce, ich výpovedná hodnota má však seriózne limity – pramene o mnohých faktoch referujú zjednodušene či nepresne, alebo ich, či už vedome, alebo nevedome dezinterpretujú, a niekedy ich aj fabulujú. Osobitným problémom prameňov je, že vznikli až po *conquiste*, t. j. v novom – koloniálnom prostredí, čo do určitej miery problematizuje ich informácie vzťahujúce sa na predkoloniálne obdobie. Autori prameňov nazerali na nahuaskú kultúru cez prizmu západných ideových a interpretačných koncepcií a aj ich pomocou západných axiologických, morálnych, etických, náboženských či právnych štandardov, t. j. etnocentricky, posudzovali. Konfrontáciou písomných prameňov a súčasných, nielen na písomných prameňoch založených poznatkov o Nahuoch možno tiež zistiť, že autori prameňov niekedy dostatočne nepochopili určité prvky predhispánskej reality a/alebo ich vysvetlenie opreli o svoje apriórne, viac-menej skreslené predstavy.

Práca má tri úzko súvisiace a aj sa prelínajúce výskumné predmety, a to: 1. mestský štát Tenochtitlan; 2. právo Tenochtitlanu a 3. každodenný život obyvateľov Tenochtitlanu. Každým z uvedených výskumných predmetov sa v práci zaoberám sčasti samostatne a sčasti vo vzťahu k ostatným výskumným predmetom.

Mestský štát Tenochtitlan skúmam v práci ako komplexný spoločenský poriadok, ktorý bol (časom) tvorený všetkými (troma) esenciálnymi prvkami štátu, t. j. štátnym územím, štátnym obyvateľstvom a štátnou mocou, resp. štátnym aparátom. Zároveň naň voľne vzťahujem interpretačné modely „raný štát“ (Claessen a Skalník), „raná civilizácia“ (Trigger), „archaický štát“ (Johnson a Earle) a „mestský štát“ (Hansen). Zaoberám sa aj vznikom tohto štátu, ktorý vysvetľujem na základe tradičného modelu štátotvorného procesu (transformácia genokracie na centralizovanú politicko-teritoriálnu = štátnu organizáciu), ako aj niektorých špeciálnych teoretických prístupov k tomuto procesu, ktoré za podstatné štátotvorné faktory považujú napr. rozvoj štátnej ideológie či uzavretie (pomyselnej) spoločenskej zmluvy „vládcami“ a „ovládanými“.

Pri skúmaní práva Tenochtitlanu vychádzam z faktu, že časom získalo podobu rozsiahleho právneho poriadku, ktorý sa v rozhodujúcej miere vzťahoval na celé územie Tenochtitlanu a na jeho všetkých obyvateľov, vrátane elít (pipiltin) a vládcu (tlatoani), a ktorý štát (t. j. štátna správa a súdy) systematicky a relatívne efektívne uplatňoval v mnohých sférach každodenného života Aztékov. Respektíve, vychádzam z faktu, že časom mal aztécky spoločenský poriadok určitý rozvinutejší právny základ. Ďalej zohľadňujem, že skúmaný právny poriadok nebol uzavretým, resp. od tzv. neprávnych normatívnych systémov dôsledne oddeleným právnym systémom, ako aj to, že z väčšej časti nebol výsledkom zámernej zákonodarnej činnosti štátu, t. j. obsahovo novým právom, ale dlhodobo pretrvávajúcou právnou tradíciou.

Konkrétne skúmam právny poriadok Tenochtitlanu vo vzťahu k spoločnosti tohto mestského štátu (právo ako základ sociálnej organizácie/stratifikácie), vo vzťahu k tamojšej štátnej moci (právo ako základ organizácie a fungovania štátneho aparátu i ako nástroj vrchnostenskej sociálnej kontroly), ako aj vo vzťahu ku každodennému životu Aztékov (právo ako základ právneho postavenia, t. j. práv/výhod a povinností/úloh jednotlivcov).

Každodenný život Aztékov v práci rozdeľujem na dve sféry, a to na verejný život a súkromný život, pričom však obe sféry chápem ako „spojené nádoby“. Pri výskume verejného života Aztékov sa zameriavam na

jeho stredobod – bohatý kultový ceremonializmus, ktorý popri svojej *stricto sensu* náboženskej funkcii v priebehu celého roka riadil správanie sa a rôzne, aj profánne (pracovné) činnosti obyvateľov Tenochtitlanu, ktorých tiež integroval a špecifickým spôsobom presvedčoval o správnosti panujúceho spoločenského poriadku a o potrebe ho udržiavať. Aztécky súkromný život skúmam z hľadiska typických situácií životného cyklu a foriem správania sa a činností typicky spojených so sociálnym statusom a sociálnou rolou/rolami jednotlivcov rôznych kategórií.

Za možné teoretické východiská výskumu aztéckej každodennosti považujem tézu dejín každodennosti (*Alltagsgeschichte*), že ľudia (jednotlivci) si svoje každodenné životy utvárajú do značnej miery sami (Lüdtke), v podstate opačnú tézu, že každodenné životy ľudí ovládajú ich habitusy a akoby kompromisnú tézu, podľa ktorej treba odlišovať sféru každodennosti (*Lebenswelt*) a objektívne existujúcu celospoločenskú organizáciu, ovplyvňujúcu túto sféru (Habermas). V práci sa pridržam najmä poslednej tézy, t. j. neskúmam iba typické formy každodenného života Aztékov, ale aj spoločenské prostredie, resp. mestský štát, v ktorom sa tieto formy denno-denne realizovali, a v súvislosti s tým skúmam aztécku každodennosť z hľadiska pôsobenia štátnej moci na každodenné životy (zmýšľanie, správanie sa, konanie) Aztékov (toto pôsobenie zahŕňalo nielen štátno-mocenské donútenie, napr. stíhanie a trestanie delikventov, ale aj štátno-mocensky organizované presvedčovanie obyvateľstva o správnosti panujúceho spoločenského poriadku).

PODSTATNÉ VÝSLEDKY DIZERTAČNEJ PRÁCE

Vývoj aztéckej sociálnej a politickej organizácie bol dynamický, pričom v ňom možno jednoznačne rozpoznať dve základné štádiá, a to – predštátne obdobie a obdobie štátu; druhé obdobie možno ešte rozdeliť na skorší úsek, v ktorom v Tenochtitlane vznikol štát (resp. sa zavŕšil štátotvorný proces), a na úsek, v priebehu ktorého získala aztécka štátna organizácia určitú rozvinutejšiu (zložitejšiu) podobu.

Štátna organizácia začala v Tenochtitlane vznikať v 30. rokoch 15. storočia. Úrad vládcu (tlatoni), ktorý túto organizáciu zastrešoval, sa síce objavil ešte v predštátnom období (v 70. rokoch 14. storočia), keď aztécka spoločenská a mocenská/správna organizácia mala charakter náčelníctva, avšak jeho zavedenie bolo už jednoznačne prvým krokom na ceste vytvorenia štátu. Úrad tlatoniho spájal jednotlivé (všetky) inak samostatné a samosprávne calpultin Tenochtitlanu do jediného sociálneho celku, a to symbolicky i reálne. V prvom prípade išlo o to, že prepojenie calpultin prostredníctvom tlatoniho ako ich spoločného predstaviteľa sústavne dávalo najavo a potvrdzovalo ich vzájomnú spätosť a spolupatričnosť. V druhom prípade išlo o to, že tlatoni nebol iba reprezentantom, ale aj skutočným vládcom všetkých calpultin, ktoré mu boli od začiatku mocensky podriadené; radoví členovia i elity calpultin sa tak sústavne podriaďovali jeho vôli, čím vznikol mechanizmus autoritatívneho centrálného rozhodovania o záležitostiach správy celého aztéckeho mestského štátu *in statu nascendi*, ktorý sa časom zmenil na inštitucionalizovaný štátny aparát.

Štátotvorný proces, ktorý prebehol v Tenochtitlane, zahŕňal tri základné transformácie pôvodnej (predštátnej) spoločenskej a mocenskej/správnej organizácie tohto mesta, a to: po prvé, vznik úzkej vládnucej vrstvy (jej súčasťou bol aj tlatoni), majúcej monopol na výkon štátnej moci; po druhé, vznik štátneho aparátu, ktorý umožňoval vykonávať všeobecnú štátnu správu a súdnictvo na celom území Tenochtitlanu a vo vzťahu k jeho všetkému obyvateľstvu a ktorý disponoval značnou fyzickou (vojenskou) silou; a, po tretie, vznik štátnej ideológie ako silného zdroja legitimity existencie a spoločenského poriadku aztéckeho mestského štátu, ktorá spočívala na presvedčení Aztékov, že musia plniť nadprirodzené poslanie „živiť bohov“ (vo väčšom rozsahu ako obyvatelia iných mestských štátov stredného Mexika) a že musia uskutočňovať, resp. udržiavať, ako aj rozširovať, jedinou legitímnu vládu nad ľudstvom a pozemským svetom, ktorou bola vláda boha *Quetzalcoatl*. S týmito transformáciami boli spojené ďalšie, špeciálnejšie javy, z ktorých, podľa môjho názoru, mal najväčší význam rozvoj právneho poriadku, ktorého normy štátna moc uplatňovala rovnomerne na celom štátnom území a prevažne vo vzťahu k jeho všetkým obyvateľom.

Vznik štátu v Tenochtitlane sa javí ako výsledok vzostupu pipiltin na úroveň vládnucej vrstvy celého mesta (teda nielen konkrétnych calpultin) a ich snahy udržať si svoje vedúce postavenie v spoločnosti pomocou komplexnej, pipiltin ovládanej mocenskej organizácie – štátneho aparátu, podporujúceho ich postavenie fyzickou silou, ako aj pomocou komplexnej, v podstate pipiltin vytvorenej štátnej ideológie, silno podporujúcej ich postavenie jeho sakrálnou legitimizáciou. Štátotvorný proces, ktorý prebehol v Tenochtitlane, by sa tak dal interpretovať na báze teórií konfliktu, t. j. aztécky štát/štátny aparát mohol vzniknúť ako nástroj, ktorým si úzka a uzavretá „vrstva vládcov“ (pipiltin) udržiavala svoju všestrannú dominanciu nad masou „ovládaných“ (macehualtin), s ktorými ju nespájali žiadne osobné (príbuzenské) vzťahy, potrebnú preto, že jej záujmy sa od záujmov „ovládaných“ výrazne odlišovali. Z iného, asi významnejšieho, t. j. aztéckej realite viac zodpovedajúceho hľadiska, možno však vznik štátu v Tenochtitlane interpretovať skôr/aj na báze teórií integrácie – napriek značným konkrétnym rozdielom medzi privilegovaným spoločenským postavením pipiltin

a nepriviligovaným spoločenským postavením macehualtin, fixovaným právom, sa ich koexistencia vyznačovala nielen tenziami a konfliktmi, ktoré sa, navyše, v priebehu aztéckych dejín nijak výraznejšie neprejavili, ale aj stabilnými formami kooperácie, odvíjajúcimi sa od kolektívnej potreby/povinnosti plniť nadprirodzené poslanie, viac či menej akceptovanej všetkými obyvateľmi Tenochtitlanu. Inak povedané, vzájomný vzťah pipiltin a macehualtin mal charakter reciprocity, hoci asymetrickej, t. j. pre pipiltin výhodnejšej. Pipiltin boli v oveľa väčšom rozsahu ako macehualtin zapojení do výkonu štátnej správy, ako aj do kultového a vojenského života, z čoho im vyplývali značná zodpovednosť – voči vládcovi a (aspoň teoreticky) aj voči macehualtin – i mnohé konkrétne úlohy. Túto zodpovednosť a úlohy však na druhej strane kompenzovali: prestíž spojená so zastávaním civilných a vojenských funkcií, znásobená tým, že výkon funkcií pipiltin nebol chápaný iba ako služba štátu/vládcovi a širokej verejnosti, ale aj ako služba bohom, zabezpečujúcim pretrvanie a chod ľudského sveta; priaznivá ekonomická situácia (hnuteľné i nehnuteľné majetky pipiltin boli oveľa väčšie ako hnuteľné i nehnuteľné majetky macehualtin); a špeciálne privilégia (napr. pipiltin, na rozdiel od macehualtin, nemali pracovnú povinnosť, ani povinnosť odvádzať tribút, hoci príležitostne dávali napr. vládcovi hodnotné dary, uhrádzali časť nákladov spojených s kultovým ceremonializmom a pod.).

To, že vzťah aztéckych „vládcov“ a „ovládaných“ bol asymetricky recipročný, umožňuje vzťahovať na Tenochtitlan interpretačné modely „raný štát“ či „raná civilizácia“. Stojí tiež za zmienku, že (teoreticky) aj samotní Aztékovia chápali vzťah pipiltin a macehualtin ako (asymetricky) recipročný, keď ho založili na „spoločenskej zmluve“, ktorú spolu mali uzatvoriť pipiltin a macehualtin a z ktorej pre jedných i druhých vyplývali určité vzájomné povinnosti a práva, ako aj legitímne očakávania. Táto zmluva sa pritom v aztéckej spoločnosti skutočne sprítomňovala, a to v podobe určitých služieb, ktoré si vládca a pipiltin na jednej strane a macehualtin na druhej strane vzájomne poskytovali (macehualtin pracovali v prospech vládcu a pipiltin a odvádzali im tribút, za čo vládca a pipiltin udržiavali verejný poriadok a bezpečnosť a vykonávali správu, súdnicstvo i kultové rituály, z čoho mali prospech všetci obyvatelia Tenochtitlanu, teda aspoň do určitej miery aj macehualtin).

Podobne ako v iných historických kontextoch, aj u Aztékov bola podstatnou súčasťou štátotvorného procesu výstavba centralizovaného štátneho aparátu, zloženého z ústrednej štátnej správy, sídliacej v tlatoaniho paláci, a z miestnej štátnej správy, sídliacej v každej (základnej) územno-správnej jednotke Tenochtitlanu (v každom calpulli) a riadenej ústrednou štátnou správou. Takýto aparát, spolu so svojou osobitnou súčasťou – celoštátne pôsobiacim, centralizovaným systémom súdnych orgánov a pomocou svojho osobitného, prevažne naprieč celou spoločnosťou pôsobiaceho mocenského nástroja – právneho poriadku, umožňoval štátu/vládcovi efektívne spravovať a kontrolovať celé štátne územie, ako aj jeho všetkých obyvateľov. Štátna správa, súdnicstvo a právny poriadok tiež, podľa môjho názoru, umožnili štátu/vládcovi v potrebnej miere (hoci nie úplne) prekonať pomerne výrazné centrifugálne tendencie viac-menej autonómnych a autarkných spoločenských jednotiek (domácnosti macehualtin, panstvá pipiltin, calpultin, v ktorých popri miestnej štátnej správe pretrvávala ich tradičná samopráva, profesijné skupiny), vyznačujúcich sa istou uzavretosťou pred okolitým svetom a usilujúcich sa presadiť vlastné (úzke) politické a ekonomické záujmy. Pravda, štátna moc obmedzovala rozvoj heterarchickej (t. j. decentralizovanej) sociálno – politickej organizácie, ktorý ju oslaboval, nielen prostredníctvom priameho donútenia (systematický výkon správy a súdnicstva na základe ustálených pravidiel, t. j. práva), ale aj sofistikovaného presvedčovania celého obyvateľstva Tenochtitlanu o nevyhnutnosti a správnosti panujúceho spoločenského poriadku, existujúceho z vôle bohov, a o potrebe riadne plniť úlohy, ktoré v rámci

tohto poriadku – od útleho detstva až do vyššieho stareckého veku – mali bez výnimky všetci Aztékovia. Nástrojmi tohto presvedčovania boli povinná školská dochádzka pre mládež oboch pohlaví, výchovné prejavy adresované najmä dospelej verejnosti a periodické, spektakulárne kultové rituály, ktoré ako „politické divadlá“ svojim divákom (opakovane) znázorňovali princípy panujúceho spoločenského poriadku, čím im (opakovane) sugerovali ich zásadnú dôležitosť, a tak aj nutnosť sa s nimi stotožniť a podriaďovať sa im.

Úsilie štátu/vládca minimalizovať v aztéckej spoločnosti heterarchiu, resp. integrovať – prostredníctvom donútenia i presvedčovania – jej (všetky) jednotky do jediného súdržného celku – do mestského štátu, a tým ich efektívne podriaďovať štátnej/vládcovej moci, mohlo byť dostatočne úspešné, iba ak štát/vládca obyvateľstvu Tenochtitlanu ponúkol za jeho poslušnosť určitú protihodnotu. ňou boli určité verejnoprospešné služby (pozri ďalej), ktoré na potrebnej úrovni a zhruba rovnomerne v celom meste nedokázala poskytovať žiadna iná verejná moc okrem štátnej moci. Z toho ďalej vyplýva, že štátna moc sa v Tenochtitlane zákonite musela rozvinúť do podoby tzv. infraštruktúrálnej štátnej moci, hoci mala aj despotický rozmer, ktorý sa zvýraznil za vlády Ahuizotla a ešte viac za vlády jeho nástupcu Motecuhzomu II. To, že aztécka štátna moc bola viac infraštruktúrnou ako despotickou, podporujú, podľa môjho názoru, najmä nasledujúce skutočnosti, zistené pri riešení cieľa tejto práce:

Po prvé, štátna moc bola síce v rozhodujúcej miere v rukách iba tlatoniho a pipiltin, ktorí sa však pri jej výkone do určitej miery opierali o spoluprácu s macehualtin, s ktorými ich spájali vzťahy vyznačujúce sa asymetrickou reciprocitou a spoločným záujmom na plnení poslania „živiť bohov“. Macehualtin pritom neboli politicky úplne bezprávnymi „ovládanými“ – mali pomernú osobnú slobodu, svoje majetky, vrátane nehnuteľných, mali v štáte rešpektovanej a chránenej, a preto v zásade aj v trvalej držbe, mohli postúpiť v sociálnej hierarchii smerom nahor (na báze svojich zásluh), pričom vyšší sociálny status (príslušnosť ku *quauhipiltin*) prechádzal na ich potomkov, mohli zastávať niektoré štátne (vojenské i civilné) funkcie a do určitej miery si tiež mohli spravovať svoje záležitosti samostatne (samospráva *calpultin*).

Po druhé, aztécke chápanie štátnej/vládcovej moci bolo paternalistické, t. j. štát/vládca mal svojich poddaných všestranne viesť, pomáhať im a chrániť ich. Aztécke chápanie výkonu tejto moci, tak samotným vládcom, ako aj tými, ktorým vládca svoju moc v určitom rozsahu delegoval (úradníci, sudcovia, kňazi, vojenský hodnostári), možno vystihnúť pojmom „verejná služba“, pričom štát svojim obyvateľom skutočne poskytoval viaceré užitočné služby (pozri ďalej) a zároveň za ich (riadne) poskytovanie niesol zodpovednosť (za poskytovanie jednej z týchto služieb – za organizovanie kultových rituálov – sa štát zodpovedal nielen svojim obyvateľom, ale aj „bohom“). Obe uvedené chápania možno spojiť skôr s infraštruktúrnou ako despotickou štátnou mocou.

Po tretie, existovali právne (= záväzné, vymáhateľné) pravidlá výkonu štátnej moci (porovnaj napr. možnosť zbaviť sudcu, ktorý pochybil, jeho funkcie, alebo podrobné pravidlá disponovania so štátnymi ekonomickými zdrojmi), ktoré platili pre všetkých členov štátneho aparátu, vrátane tlatoniho, a ktoré, pochopiteľne, obmedzovali rozvoj despotickej stránky aztéckej štátnej moci.

Po štvrté, štátna moc svojimi inštitúciami a administratívnymi mechanizmami, prepojenými do jednotného, usporiadaného a centrálne riadeného systému, „penetrovala“, t. j. vrchnostensky spravovala a kontrolovala prakticky celú aztécku spoločnosť (porovnaj napr. koexistenciu miestnej štátnej správy a samosprávy v *calpultin* a v zásade silnejšiu pozíciu prvej formy správy). Štátno-mocenská „penetrácia“ sociálnych infraštruktúr však nebola iba ich určitým ovládnutím, resp. ovládaním „zhora“ (štátom), ale bola

spojená aj s kooperáciou štátu/„vládcov“ a infraštruktúr/„ovládaných“ (napr. miestna štátna správa kooperovala so samosprávami calpultin) a aj s poskytovaním významných služieb infraštruktúram štátom, výmenou za ich kooperáciu a poslušnosť (k týmto službám možno zaradiť: zabezpečovanie obrany, verejného poriadku a bezpečnosti; efektívne riešenie problémov a konfliktov ľudí na základe ustálených pravidiel, t. j. práva a prostredníctvom profesionálnej správy a súdnictva; systematické vykonávanie správy a súdnictva a zároveň kontrolovanie osôb vykonávajúcich správu a súdnictvo; stíhanie a trestanie delikventov; riadenie ekonomiky a používanie značnej časti štátnych ekonomických zdrojov na verejnoprospešné ciele; organizovanie kultového života a pod.).

Ako vidieť, štátna moc bola v Tenochtitlane vykonávaná viac „naprieč“ ako „nad“ spoločnosťou/„ovládanými“ a aspoň sčasti v súlade s vôľou a v prospech nielen „vládcov“, ale aj „ovládaných“, a preto ju možno považovať za moc, ktorá bola viac infraštruktúrna ako despotickejšia. Na druhej strane sa despotickejší rozmer aztéckej štátnej moci časom určite posilnil, čo možno doložiť nielen postupným nárastom reálnej politickej a ekonomickej moci vládcov a elít (na úkor macehualtin), ale napr. aj tým, že pôvodná aztécka mentalita, zodpovedajúca kultúre hanby, sa postupne zmenila na mentalitu zodpovedajúcu kultúre viny, čo výrazne zväčšilo rozsah vrchnostenskej kontroly aztéckej spoločnosti štátom.

Popri individualizácii trestnej zodpovednosti, t. j. objavení sa (v sfére trestného práva a procesu) konceptu osobnej viny páchatel'a trestného činu, ktorý v podstate nahradil koncept kolektívnej hanby ako dôsledku spáchania trestného činu, sa v Tenochtitlane v priebehu 15. storočia rozvinuli viaceré komplexné javy, ktoré sa všeobecne považujú za javy typické pre kultúru viny. Išlo najmä o nasledujúce javy: vznik štátnej organizácie, a tak aj štátom ovládaného systému vertikálnej centralizovanej a komplexnej (celospoločenskej) sociálnej kontroly (naproti tomu hanba sa uplatňuje v horizontálnych medziľudských vzťahoch a v mikrosociologických kontextoch); a vznik štátnych inštitúcií kreujúcich a aplikujúcich právny poriadok, ktorého normy sú všeobecne záväzné a zároveň sankcionované štátnou i božskou mocou. Tieto javy vedú k značnému oslabeniu sociálno-kontrolnej funkcie hanby, k celospoločenskej dominancii štátnej moci a ňou tvoreného a presadzovaného práva, ako aj k tomu, že pri spáchaní deliktu viac nie je podstatné, že delikvent upadol do hanby, ale to, že zavinene (svojou vlastnou vinou) porušil konkrétnu normu právneho poriadku štátu, t. j. že sa previnil voči štátu, za čo mu hrozí konkrétny, štátom stanovený trest.

Štátny aparát Tenochtitlanu bol centralizovaným a hierarchickým systémom štátnych orgánov, ktorých vzájomné vzťahy (subordinácia, koordinácia), ako aj kompetencie boli aspoň rámcovo vymedzené právom. Pravda, reálny rozsah moci členov štátneho aparátu zaiste závisel aj od metajuristických faktorov, akými boli ich intelektuálne schopnosti, vzdelanie, skúsenosti, zásluhy, prestíž či „charizma“. Civilná a vojenská správa, a ani súdnictvo, neboli v rámci aztéckeho štátneho aparátu dôsledne oddelené.

Súdny systém, hoci bol integrálnou súčasťou štátneho aparátu, predsa len predstavoval do istej miery samostatnú mocenskú platformu, čo vyplývalo zo špeciálnej povahy jeho činnosti, špeciálnych pravidiel jej výkonu a špeciálnych požiadaviek na sudcov. Kompetencia orgánov tvoriacich súdny systém bola pomerne presne vymedzená, a to v osobnom, územnom i vecnom zmysle, ako aj z hľadiska ich pozície vo vnútornej hierarchii systému. Súdny systém bol hierarchický a centralizovaný, pričom správanie sa a činnosť sudcov boli kontrolované (morálne a/alebo odborne nespôsobilého sudcu, ako aj sudcu, ktorý sa dopustil konkrétneho pochybenia, bolo možné promptne odvolať z funkcie).

Na viacerých úrovniach štátneho aparátu sa uplatnil duálny organizačný princíp. Úrad tlatoaniho mala určitý (pravda, nie rovnocenný) náprotivok v úrade *cihuacoatla*. Najvyšší sudcovia (*huitznahuatlailotlac* a *tizociahuacatl*), najvyšší vojenský hodnostári (*tlacochealcatl* a *tlacatecatl*), predstavení výbercov tribútu (*huey calpixqui* a *petlalcatl*) a rovnako aj najvyšší kňazi (*Quetzalcoatl Totec tlamacazqui* a *Quetzalcoatl Tlaloc tlamacazqui*) boli dvaja a ich právomoci boli viac-menej rovnaké. Toto podvojnú usporiadanie časti (ústredného) štátneho aparátu symbolizovalo dvojice antitetických a zároveň komplementárnych prvkov, z ktorých bol v dobovom chápaní vystavaný svet a jeho nadprirodzený poriadok, a malo tak náboženský význam. Popri tom mohlo zefektívňovať výkon štátnej správy.

Úrad tlatoaniho a štyroch najvyšších hodnostárov štátu (*tecutlatoque*) sa obsadzoval voľbou, ostatné úrady sa obsadzovali menovaním, pričom pri voľbe i menovaní sa prihliadalo na veľkosť vojenských zásluh adeptov a na ich osobnostné kvality. Výkon štátnej funkcie bol odplatný a spájal sa so značnou zodpovednosťou. Pre výkon štátnych funkcií neboli stanovené časové obmedzenia. Zastávať viaceré, či už civilné alebo vojenské, funkcie, bolo možné.

Tlatoani bol až do obdobia vlády Ahuizotla, resp. Motecuhzomu II. monarchom s mocou, ktorá bola obmedzená vo viacerých smeroch. Tlatoani musel organizovať vojenské výpravy, spojené so získavaním ľudských obetí pre bohov, zodpovedal za riadny celoročný chod zložitého kultového ceremonializmu Tenochtitlanu, bol povinný využívať ekonomické zdroje štátu na verejnoprospešné ciele atď. Vo všeobecnosti vyplývala obmedzenosť jeho moci z toho, že musel sústavne uspokojovať na akejsi „spoločenskej zmluve“ založené, a teda legitímne, očakávania svojich poddaných, že zabezpečí pretrvanie pozemského sveta, ako aj poriadok a blahobyt v štáte a pod. Uspokojovanie týchto očakávaní bolo pritom (v dobovom chápaní) jediným dôvodom, pre ktorý určití bohovia poskytli tlatoanimu svoju nadprirodzenú moc.

Rozvoj infraštruktúralnej štátnej moci v Tenochtitlane, t. j. mechanizmu plošného a sústavného štátno-mocenského riadenia a kontrolovania tamajších sociálnych infraštruktúr (obyvateľstva), ale aj poskytovania im spomenutých významných služieb štátom (výmenou za ich spoluprácu a poslušnosť), by sotva bol možný bez súboru záväzných a fyzickou silou vymáhatel'ných pravidiel správania sa, t. j. bez rozvinutého právneho poriadku, kreovaného a aplikovaného štátom. Takýto právny poriadok v Tenochtitlane existoval, nemožno však spoľahlivo tvrdiť, že pôsobil dostatočne efektívne naprieč celou aztéckou spoločnosťou – kým niektoré javy svedčia o jeho značnej efektívite, iné ju relativizujú.

K prvým javom možno zaradiť: disciplinovanie obyvateľstva štátom (nedospelého najmä výchovou v školách, dospelého najmä donucovaním plniť pre štát potrebné úlohy), spojené s jeho presvedčovaním o správnosti panujúceho spoločenského, a teda aj právneho poriadku; určité zastrasovanie obyvateľstva štátom – právo bolo obyvateľstvu prezentované ako neúprosná a nebezpečná sila, tvrdo trestajúca každého, kto sa jej nepodriadi, pričom existoval silný potenciál, aby právo takouto silou aj skutočne bolo, ako možno usúdiť z prevažne univerzálnej pôsobnosti právnych noriem, rozvinutosti štátnej správy a súdnictva, ako aj procesného práva, či z prísnych sankcií hroziacich za porušenie práva (často išlo o trest smrti); a široký predmet právnej regulácie – štát právne reguloval (hoci nie vyčerpávajúco) nielen verejný život Tenochtitlanu, ale vo veľkej miere aj sféru súkromnoprávných vzťahov.

Javmi relativizujúcimi efektívnosť aztéckeho právneho poriadku boli: heterarchia, ktorá mohla obmedzovať štátno-mocenskú aplikáciu práva smerom k autonómnym sociálnym jednotkám; obsahová neúplnosť práva, ktorá sudcom do istej miery umožňovala tvoriť, resp. dotvárať právo podľa vlastného uváženia,

ktoré síce malo byť „rozumné“, ale sa ľahko mohlo zmeniť na svojvôľu; nedôsledné dodržiavanie niektorých právnych úprav (napr. niektorých zákonov obmedzujúcich prepych); a nerešpektovanie určitých právnych úprav v rituálnych kontextoch.

Právny poriadok Tenochtitlanu bol do značnej miery založený na tradičnom práve, ktoré nebolo výsledkom zámernej zákonodarnej činnosti štátu (štát toto právo iba usporiadal a prípadne len čiastočne zmenil či doplnil, ako aj opatril štátno-mocenskou sankciou; štát tiež zaviedol procedúry, ktorými štátna správa a súdy aplikovali, t. j. efektívne uvádzali do života právo). To, že aztécky právny poriadok po obsahovej stránke do značnej miery nebol (úplne) novým právom, teoreticky zvyšovalo mieru jeho akceptácie aztéckym obyvateľstvom, ktoré bolo stotožnené s tradičným právom a ktoré by rozsiahlejšie právne inovácie zrejme odmietlo ako nežiaduce narušenie bohmi zavedeného, t. j. optimálneho, a preto nemenného, svetového poriadku.

Právne úpravy boli v súdnych procesoch dôsledne aplikované. Procesy aktívne viedli profesionálni sudcovia so znalosťou práva, ktorí dôkladne skúmali okolnosti pojednávaných prípadov a aj ich dôkladne preverovali pomocou racionálnych dôkazných prostriedkov. Procesy boli rýchle (mohli trvať najviac 80 dní).

Charakteristickým princípom aztéckeho práva bola výrazná podriadenosť záujmov jednotlivcov záujmom štátu. Aztécki muži a ženy z oboch spoločenských vrstiev museli pod tlakom štátno-mocenského donútenia takmer celoživotne plniť rôzne, pre štát dôležité úlohy, čo malo absolútnu prednosť pred uspokojovaním ich individuálnych potrieb či napĺňaním ich individuálnych cieľov.

Ďalším princípom bolo nadobúdanie niektorých práv osobnej, politickej a majetkovej povahy na základe vlastných, najmä vojenských zásluh. Tento princíp sa týkal tak pipiltin, ako aj macehualtin, pravda, práva, ktoré na základe svojich zásluh nadobúdali pipiltin, boli významnejšie, resp. rozsiahlejšie ako práva, ktoré takto nadobúdali macehualtin (macehualtin so zásluhami získali určitý vyšší sociálny status, nie však status pipiltin).

Ďalej platil princíp, že právna subjektivita (aktívna aj pasívna) patrí mužom aj ženám. Žena sa po uzavretí manželstva neocitla v právnej moci manžela, čo vyplývalo o. i. z toho, že manželstvo bolo v podstate zmluvou, ktorú spolu uzavreli ženich a nevesta, a to v zásade z ich slobodnej vôle. Uzavretím manželstva sa muži aj ženy vymanili z právnej moci svojich rodičov a získali určitú svojprávnosť.

V trestnom práve sa uplatňovalo viacero dôležitých princípov. Prvým bol princíp stíhania a trestania páchatel'ov trestných činov výlučne štátnou mocou. Ukladanie trestov sa neriadilo len princípom *punitur quia peccatum est*, t. j. trest nebol len individuálnou represiou delikventa, ale aj princípom *punitur ne peccetur*, t. j. trest bol aj nástrojom generálnej prevencie kriminality, na čo poukazujú značná prítomnosť trestov a ich (hoci nie vo všetkých prípadoch) verejné vykonávanie. Na druhej strane vo viacerých prípadoch sa uložením trestu nesledovala (aspoň primárne nie) individuálna represia delikventa, ale náprava ujmy (náhrada škody) spôsobenej trestným činom, takže platil aj princíp reparačnej/reštitučnej funkcie trestu. Zaujímavým bol princíp asperácie trestov ukladaných delikventom patriacim k pipiltin, ktorý sa však uplatňoval len v prípade spáchania niektorých trestných činov.

V otrockom práve sa uplatňoval princíp, podľa ktorého bol otrok (napriek obmedzeniu svojej osobnej slobody) viac subjektom ako objektom práva, ako možno usúdiť z mnohých práv a výhod, ktoré mu patrili. Ďalším princípom bola dočasnosť otroctva, hoci existovalo aj dlhodobé, prípadne doživotné otroctvo.

V rodinnom práve platil princíp pomernej rovnoprávnosti manžela a manželky, ktorý sa prejavoval v ich vzájomných osobných i majetkových vzťahoch, ako aj pri výchove detí.

Dedičské právo preferovalo lineárnych príbuzných ako dedičov a spočívalo na princípe medzigeneračného prenosu rodinných nehnuteľných majetkov (pozemkov, budov) v celosti.

Vo vecnom práve sa rozvinul koncept súkromného vlastníctva, ktorého predmetom boli hnutelnosti a v značne obmedzenom rozsahu zrejme aj nehnuteľnosti (pôda, budovy). Pôda, ktorá nebola v súkromnom vlastníctve, bola vo vlastníctve calpultin, pričom však časti tejto pôdy, ako aj na nich postavené budovy, sa časom *de facto* stali majetkom jednotlivých, v calpultin žijúcich rozšírených rodín (resp. domácností), patriacich k pipiltin i k macehualtin. Určitá pôda bola aj vo vlastníctve štátu/vládcu. Prevažne sa nachádzala mimo Tenochtitlanu, v okolitých i vzdialenejších podmanených oblastiach. Vládcovia poskytovali štátne pozemky štátnym inštitúciám a štátnym funkcionárom.

V záväzkovom práve sa uplatnil princíp synalagmatickej obligácie a vykryštalizovalo sa v zásade desať zmluvných typov.

V mestskom štáte s komplexným štátnym aparátom, infraštruktúrnou štátnou mocou, rozsiahlym, štátno-mocensky uplatňovaným právnym poriadkom, štátno-mocensky riadenou socializáciou a disciplináciou obyvateľstva a štátnou ideológiou, ktorá Aztékom zverovala poslanie „živiť bohov“, zásadne dôležité nielen pre nich samých, ale vlastne aj pre všetkých ostatných ľudí (pre celý svet), museli jeho všetci obyvatelia, t. j. muži, no do značnej miery aj ženy (uplatňoval sa tzv. paralelizmus rodov), takmer celoživotne plniť mnohé, pre štát potrebné úlohy (mať a vychovávať deti, pracovať, vykonávať správu, bojovať, zapájať sa do kultového života a pod.). Nie je preto prekvapením, že si svoje súkromné životy mohli iba vo veľmi obmedzenom rozsahu zariadiť podľa vlastných predstáv.

Na druhej strane boli v aztéckej spoločnosti snahy jednotlivcov zariadiť si život podľa vlastných predstáv pomerne výrazne prítomné. Vidieť to z istého uzatvárania sa domácností, calpultin či profesijných skupín pred širšou spoločnosťou, resp. štátnou mocou a z ich úsilia presadiť skôr vlastné (úzke) mocenské a majetkové záujmy, ako záujmy štátu. To, že mnohí macehualtin nemali záujem o kariéru profesionálneho vojaka, hoci zaručovala signifikantný vzostup v sociálnej hierarchii, a radšej sa venovali poľnohospodárstvu, remeslu či obchodu, zase naznačuje, že väčšina obyvateľov Tenochtitlanu si chcela udržať aspoň čiastočný odstup od štátu a jeho cieľov, s ktorými sa konkrétni obyvatelia (aj napriek tomu, že im ich štát v ich nedospelom i dospelom veku sústavne vnucoval), samozrejme, nestotožňovali v rovnakej miere, prípadne niektorí sa s nimi nestotožňovali vôbec. V neposlednom rade dokladá istú slobodu Aztékov od štátu to, že štátna moc do určitej miery tolerovala, ak ich správanie sa nebolo v prísnom súlade s príslušnými normami (porovnaj pravdepodobne zhovievavý postoj štátu napr. k osobám porušiacim niektoré zákony obmedzujúce prepych alebo k prostitútkam).

BIBLIOGRAFIA

Historické pramene

- Anales de Cuauhtitlan*. Paleografía y traducción Rafael Tena. México: Dirección General de Publicaciones del Consejo Nacional para la Cultura y las Artes, 2001.
- ACOSTA, J. de: *Vida religiosa y civil de los indios*. México: UNAM, 1995.
- ACOSTA, J. de: *Historia natural y moral de las Indias*. Libro séptimo, cap. XIII.
- Dostupné na internete: http://www.cervantesvirtual.com/obra-visor/historia-natural-y-moral-de-las-indias--0/html/fee5c626-82b1-11df-acc7-002185ce6064_30.html#I_196_ (cit. 31. 05. 2016).
- AHRNDT, W.: *Edición crítica de la Relación de la Nueva España y de la Breve y Sumaria Relación escritas por Alonso de Zorita*. México: INAH & Universidad de Bonn, 2001.
- Alvarado Tezozomoc, F.: *Crónica Mexicáyotl*. México: UNAM, Instituto de Investigaciones Históricas, 1998.
- ALVARADO TEZOMOC, H.: *Crónica Mexicana (Selección.)*. México, UNAM, 1994.
- Cantares Mexicanos. Canto de guerreros. Folio 24 verso – 25 recto. In: *Las literaturas indígenas*. Estudio introductorio, selección y notas de Miguel León-Portilla. México: Promexa, 1985, s. 78.
- CERVANTES DE SALAZAR, F.: *Crónica de la Nueva España*. 2 vols. Madrid: Biblioteca de Autores Españoles, 1971.
- CHIMALPAHIN, Domingo Francisco de San Antón Muñón Cuauhtlehuauitzin: *Relaciones Originales de Chalco Amequemecan*. México: Fondo de Cultura Económica, 1965.
- CLAVIJERO, F. J.: *Historia antigua de México*. Décima edición. México: Ed. Porrúa, 2003.
- CORTÉS, H.: *Cartas de Relación*. México: Editorial Porrúa, 1976.
- Díaz del Castillo, B.: *Historia verdadera de la conquista de la Nueva España*. México: Editorial Porrúa, 2005.
- DURÁN, D.: *Historia de las Indias de Nueva España e Islas de Tierra Firme, I*. México: Consejo Nacional para la Cultura y las Artes, 2002.
- DURÁN, D.: *Historia de las Indias de Nueva España e Islas de Tierra Firme, II*. México: Consejo Nacional para la Cultura y las Artes, 2002.
- El Códice Aubin. In: *Las literaturas indígenas*. Estudio introductorio, selección y notas de Miguel León-Portilla. México: Promexa, 1985, s. 183 – 203.
- Historia de los mexicanos por sus pinturas. In: *Las literaturas indígenas*. Estudio introductorio, selección y notas de Miguel León-Portilla. México: Promexa, 1985, s. 691 – 717.
- IXTLILXOCHITL, F. de Alva: *Obras Históricas. Tomo I*. Tercera edición facsimilar. México: Instituto Mexiquense de Cultura; UNAM, Instituto de Investigaciones Históricas, 1997.
- IXTLILXOCHITL, F. de Alva: *Obras Históricas. Tomo II*. Tercera edición facsimilar. México: Instituto Mexiquense de Cultura; UNAM, Instituto de Investigaciones Históricas, 1997.
- Libro de Oro, Éstas son leyes que tenían los indios de la Nueva España, Anáhuac o México. In: KOHLER, J.: *El derecho de los aztecas*. Vydané v jednom zväzku spolu s dielom: Cervantes y Anaya, J. de: *Introducción a la Historia del Pensamiento Jurídico en México*. México: Tribunal Superior de Justicia del Distrito Federal, 2002, s. 183 – 195.

- LEÓN-PORTILLA, M. – SILVA GALEANA, L.: *Huehuetlahtolli. Testimonios de la antigua palabra*. México: Fondo de Cultura Económica, 1991.
- LÓPEZ AUSTIN, A.: *La educación de los antiguos nahuas 1*. México: Secretaría de Educación Pública, 1985.
- LÓPEZ AUSTIN, A.: *La educación de los antiguos nahuas 2*. México: Secretaría de Educación Pública, 1985.
- LÓPEZ DE GÓMARA, F.: *Historia de la Conquista de México*. México: Editorial Porrúa, 1997.
- MENDIETA, J. de: *Historia eclesiástica indiana*. Libro segundo, cap. XXVIII.
Dostupné na internete: http://www.cervantesvirtual.com/obra-visor/historia-eclesiastica-indiana--0/html/25fcbc58-feda-4cef-9d88-0cbbea9c279d_3.htm#58 (cit. 25. 05. 2016).
- MENDIETA, J. de: *Historia eclesiástica indiana*. Libro segundo, cap. XXIX.
Dostupné na internete: http://www.cervantesvirtual.com/obra-visor/historia-eclesiastica-indiana--0/html/25fcbc58-feda-4cef-9d88-0cbbea9c279d_3.htm#59 (cit. 31. 05. 2016).
- MOLINA, Fray A. de: *Vocabulario en lengua castellana y mexicana y mexicana y castellana*. Sexta edición. México: Porrúa, 2008.
- MOTOLINÍA, T. de Benavente: *Memoriales e Historia de los Indios de la Nueva España*. Madrid: Atlas, 1970.
- REYES GARCÍA, L., et. al.: *Documentos nauas de la Ciudad de México del siglo XVI*. México: Secretaría de Gobernación etc., 1996.
- SAHAGÚN, B. de: *Historia general de las cosas de la Nueva España, I*. Madrid: Dastin, 2001.
- SAHAGÚN, B. de: *Historia general de las cosas de la Nueva España, II*. Madrid: Dastin, 2001.
- SAHAGUN, B. de: *Florentine Codex. General History of the Things of New Spain. Book 8 – Kings and Lords. Part IX*. Santa Fe: The School of American Research and The University of Utah, 1979.
- SAHAGUN, B. de: *Florentine Codex. General History of the Things of New Spain. Book 9 – The Merchants. Part X*. Santa Fe: The School of American Research and The University of Utah, 1979.
- SAHAGUN, B. de: *Florentine Codex. General History of the Things of New Spain. Book 10 – The People. Part XI*. Santa Fe: The School of American Research and The University of Utah, 1979.
- TORQUEMADA, J. de: *Monarquía Indiana. Tomo segundo*. México: Porrúa, 1969.
- ZORITA, A. de: *Breve y Sumaria Relación de los Señores de la Nueva España*. México: UNAM, 1963.
- ZORITA, A. de: *Life and Labor in Ancient Mexico. The Brief and Summary Relation of the Lords of New Spain*. Translated and with an Introduction by Benjamin Keen. Norman: University of Oklahoma Press, 1994.

Sekundárna literatúra

- AGUILAR-MORENO, M.: *Handbook to Life in the Aztec World*. [sine loco]: Oxford University Press, 2006.
- AGUILAR-MORENO, M.: *Arquitectura azteca*. [sine anno]. Dostupné na internete: http://www.famsi.org/spanish/research/aguilar/Aguilar_Arch_Bib_es.pdf (cit. 01. 03. 2017).
- ALBA, C. H.: *Estudio comparado entre el derecho azteca y el derecho positivo mexicano*. México: Instituto Indigenista Interamericano, 1949.
- ALCÁNTARA GALLEGOS, A.: Los barrios de Tenochtitlan. Topografía, organización interna y tipología de sus predios. In: Escalante Gonzalbo, P. (coordinador): *Historia de la vida cotidiana en México. Tomo I. Mesoamérica y los ámbitos indígenas de la Nueva España*. México: El Colegio de México & Fondo de Cultura Económica, 2004, s. 167 – 198.

- ALMAZÁN, M. A.: The Aztec States-Society: Roots of Civil Society and Social Capital. *Annals of the American Academy of Political and Social Science*. Vol. 565, 1999, s. 162 – 175.
- ANAWALT, P.: Costume and Control: Aztec Sumptuary Laws. *Archaeology*. Vol. 33, no. 1, 1980, s. 33 – 43.
- AÑÓN, V.: “En el lugar de las tunas empedernidas”: Tenochtitlan en las crónicas mestizas. *Anales de Literatura Hispanoamericana*. Vol. 41, 2012, s. 81 – 97.
- ARCO, L. J. – ABRAMS, E. M.: An essay on energetics: the construction of the Aztec chinampa system. *Antiquity*. Vol. 80, issue 310, 2006, s. 906 – 918.
- ASSMANN, J.: *Panství a spása. Politická theologie ve starověkém Egyptě, Izraeli a Evropě*. Praha: OIKOYMENH, 2012.
- BALON, J.: Teorie komunikativního jednání Jürgena Habermase. In: Šubrt, J. a kol.: *Soudobá sociologie II (Teorie sociálního jednání a sociální struktury)*. Praha: Karolinum, 2008, s. 185 – 203.
- BAQUEDANO, E.: El oro azteca y sus conexiones con el poder, la fertilidad agrícola, la guerra y la muerte. *Estudios de Cultura Náhuatl*. No. 36, 2005, s. 359 – 381.
- BARLOW, R. H.: La Crónica X. *Revista Mexicana de Estudios Antropológicos*. VII, 1945, s. 65 – 87.
- BATALLA ROSADO, J. J.: Los códices mesoamericanos: métodos de estudio. *Itinerarios*. No. 8, 2008, s. 43 – 65.
- BENEDICT, R.: *The Chrysanthemum and the Sword. Patterns of Japanese Culture*. London: Secker & Warburg, 1947.
- BENTON, L.: Historical Perspectives on Legal Pluralism. *Hague Journal on the Rule of Law*. Volume 3, Issue 1, March 2011, s. 57 – 69.
- BERDAN, F. F.: Mesoamerican Ethnohistory. *Ancient Mesoamerica*. 20, 2009, s. 211 – 215.
- BERDAN, F.: Material Dimensions of Aztec Religion and Ritual. In: Wells, E. Ch. – Davis-Salazar, K. (eds.): *Mesoamerican Ritual Economy*. Boulder: University Press of Colorado, 2007, s. 245 – 266.
- BERDAN, F. F.: *Aztec Archaeology and Ethnohistory*. New York: Cambridge University Press, 2014.
- BERDAN, F. F. et al.: *Aztec Imperial Strategies*. Washington, D. C.: Dumbarton Oaks Research Library and Collection, 1996.
- BERDAN, F. F. – SMITH, M. E.: El sistema mundial mesoamericano postclásico. *Relaciones*. Vol. XXV, No. 99, Verano 2004, s. 19 – 77.
- BERDAN, F. F., et al.: *Ethnic Identity in Nahua Mesoamerica: The View from Archaeology, Art History, Ethnohistory, and Contemporary Ethnography*. Salt Lake City: University of Utah Press, 2008.
- BIALOSTOSKY, S.: El hombre frente al estado azteca. In: Soberanes Fernández, Jose L. (coordinador): *Memoria del III Congreso de la Historia del Derecho Mexicano*. México: Universidad Nacional Autónoma de México, 1984, s. 177 – 187.
- BOEHM DE LAMEIRAS, B.: El Estado en Mesoamérica. Estudio sobre su origen y evolución. *Revista Española de Antropología Americana*. Vol. 21, 1991, s. 11 – 51.
- BONDARENKO, D.: Homoarchy as a Principle of Sociopolitical Organization. *Anthropos*, Bd. 102, H. 1, 2007, s. 187 – 199.
- BONDARENKO, D. M.: Kinship, Territoriality and Early State Lower Limit. *Social Evolution & History*. Volume 7, Number 1, March 2008, s. 19 – 53.

- BONDARENKO, D. M.: On the Nature and Features of the (Early) State: An Anthropological Reanalysis. *Zeitschrift für Ethnologie*. Vol. 139, no. 2, 2014, s. 215 – 232.
- BOONE, E. H.: *Stories in Red and Black. Pictorial Histories of the Aztecs and Mixtecs*. Austin: University of Texas Press, 2000.
- BOONE, E. H.: *Cycles of Time and Meaning in the Mexican Books of Fate*. Austin: University of Texas Press, 2007.
- BOURDIEU, P.: The Force of Law: Toward a Sociology of the Juridical Field. *The Hastings Law Journal*. Vol. 38, July 1987, s. 805 – 853.
- BOURDIEU, P.: *Outline of a Theory of Practice*. Cambridge: Cambridge University Press, 1995.
- BOURDIEU, P.: *Teorie jednání*. Praha: Karolinum, 1998.
- BREUER, S.: Imperien der Neuen Welt? Zur Klassifikation des Inka- und Aztekenstaates. *Saeculum. Jahrbuch für Universalgeschichte*. Vol. 39, issue 1, 1988, s. 35 – 62.
- BRODA, J.: Estratificación social y ritual mexicana. Un ensayo de Antropología Social de los mexica. *Indiana*. 5, 1977, s. 45 – 81.
- BRODA, J.: Relaciones políticas ritualizadas: El ritual como expresión de una ideología. In: Carrasco, P. – Broda, J. (editores): *Economía política e ideología en el México prehispánico*. México: Editorial Nueva Imagen, 1978, s. 221 – 255.
- BRODA, J.: Political Expansion and the Creation of Ritual Landscapes: A Comparative Study of Inca and Aztec Cosmivision. *Cambridge Archaeological Journal*. Volume 25, Issue 1, February 2015, s. 219 – 238.
- BROKMANN HARO, C.: *La estera y la silla. Individuo, comunidad, Estado e instituciones jurídicas nahuas*. México: Comisión Nacional de los Derechos Humanos, 2006.
- BROKMANN HARO, C.: *Hablando fuerte. Antropología jurídica comparativa de Mesoamérica*. 2a ed. México: Comisión Nacional de los Derechos Humanos, 2015.
- BROKMANN HARO, C.: *Orígenes del pluralismo jurídico en México. Derechos Humanos y sistemas jurídicos indígenas*. México: Comisión Nacional de los Derechos Humanos, 2014.
- BROTHERSTON, G.: *Book of the Fourth World: Reading the Native Americans through their Literature*. Cambridge: Cambridge University Press, 1995.
- Brumfiel, E. M.: Aztec State Making: Ecology, Structure, and the Origin of the State. *American Anthropologist*. Vol. 85, no. 2, 1983, s. 261 – 284.
- BRUMFIEL, E. M.: The politics of high culture: issues of worth and rank. In: Richards, J. – Buren, M. van (eds.): *Order, legitimacy and wealth in ancient states*. Cambridge: Cambridge University Press, 2000, s. 131 – 139.
- BUENO BRAVO, I.: Los Mexica: Tributarios de Azcapotzalco. *Anales del Museo de América*. Núm. 12, 2004, s. 103 – 124.
- BUENO BRAVO, I.: La importancia del faccionalismo en la política mesoamericana. *Revista de Indias*. Vol. LXIV, núm. 232, 2004, s. 651 – 672.
- BUENO BRAVO, I.: Objetivos económicos y estrategia militar en el imperio azteca. *Estudios de Cultura Náhuatl*. No. 44, 2012, s. 135 – 163.
- CALNEK, E. E.: Settlement Pattern and Chinampa Agriculture at Tenochtitlan. *American Antiquity*. Vol. 37, No. 1, s. 104 – 115.

- CALNEK, E.: Conjunto urbano y modelo residencial en Tenochtitlan. *Cuadernos de Historia*. Año 3, núm. 5, 1989, s. 74 – 97.
- CANCIAN, F.: Social Stratification. *Annual Review of Anthropology*. Vol. 5, 1976, s. 227 – 248.
- CASTILLO F., V. M.: *Estructura económica de la sociedad mexicana según las fuentes documentales*. México: UNAM, 1996.
- CARBALLAL STAEDTLER, M. – HERNÁNDEZ, F.: Hydraulic Features at the Mexico-Texcoco Lakes during the Postclassic Period. In: Lucero, L. J. – Fash, B. W. (eds.): *Precolumbian Water Management. Ideology, Ritual, and Power*. Tucson: The University of Arizona Press, 2006, s. 155 – 170.
- CARNEIRO, R. L.: A Theory of the Origin of the State. *Science*, 169, 1970, s. 733 – 738.
- CARRASCO, P.: Sobre algunos términos de parentesco en el náhuatl clásico. *Estudios de Cultura Náhuatl*. No. 6, 1966, s. 149 – 166.
- CARRASCO, P.: Social Organization in Ancient Mexico. In: Ekholm, G. F. – Bernal, I. (eds.): *Handbok of Middle American Indians. Volumes 10 and 11. Archaeology of Northern Mesoamerica*. Austin: University of Texas Press, 1971, s. 349 – 375.
- CARRASCO, P.: Los linajes nobles del México antiguo. In: Carrasco, P. – Broda, J. (eds.): *Estratificación social en la Mesoamérica prehispánica*. Mexico City: CIS-INAH, 1976, s. 19 – 36.
- CARRASCO, P.: La economía del México prehispánico. In: Carrasco, P. – Broda, J. (ed.): *Economía política e ideología en el México prehispánico*. México: Editorial Nueva Imagen, 1978, s. 13 – 76.
- CARRASCO, P.: *Estructura político-territorial del Imperio tenochca. La Triple Alianza de Tenochtitlan, Tetzaco y Tlacopan*. México: Fondo de Cultura Económica, 1996.
- CARRASCO, D.: *Náboženství Mezoameriky. Kosmovize a obradní centra*. Praha: Prostor, 1998.
- CARRASCO, D. – SESSIONS, S.: *Daily Life of Aztecs: People of the Sun and Earth*. Indianapolis: Hackett Publishing Company, 1998.
- CASTAÑEDA DE LA PAZ, Ma.: Itzcoátl y los instrumentos de su poder. *Estudios de Cultura Náhuatl*. No. 36, 2005, s. 115 – 147.
- CERVANTES Y ANAYA, J. de: *Introducción a la Historia del Pensamiento Jurídico en México*. Vydané v jednom zväzku spolu s dielom: KOHLER, J.: *El derecho de los aztecas*. México: Tribunal Superior de Justicia del Distrito Federal, 2002.
- CHÁVEZ CHÁVEZ, J.: *Los indios en la formación de la identidad nacional mexicana*. Ciudad Juárez: Universidad Autónoma de Ciudad Juárez, 2003.
- CHARVÁT, P.: Náčelnictví či raný stát. *Památky archeologické*, LXXX, 1989, s. 207 – 222.
- CHASE, A. F. – CHASE, D. Z. – SMITH, M. E.: States and Empires in Ancient Mesoamerica. *Ancient Mesoamerica*. 20, 2009, s. 175 – 182.
- CHAZANOV, A. M.: Military democracy and the epoch of class formation. In: Bromley, J. V. (ed.): *Soviet Ethnology and Anthropology Today*. The Hague/Paris, 1974, s. 133 – 146.
- CLAESSEN, H. J. M.: Lawgiving and the Administration of Justice in Some African and other Early States. *African Studies Quarterly*. Vol. 2, issue 3, 1998, s. 27 – 36.
- CLAESSEN, H. J. M.: On Early States – Structure, Development, and Fall. *Social Evolution & History*. Vol. 9, No. 1, March 2010, s. 3 – 51.

- CLAESSEN, H. J. M. – SKALNÍK, P.: The Early State: Models and Reality. In: Claessen, H. J. M. – Skalník, P. (eds.): *The Early State*. The Hague: Mouton Publishers, 1978, s. 637 – 650.
- CLAESSEN, H. J. M. - OOSTEN, J. G. (eds.): *Ideology and the formation of early states*. Leiden etc.: E. J. Brill, 1996.
- CLENDINNEN, I.: *Aztecs: An interpretation*. Cambridge: Cambridge University Press, 1991.
- CREIGHTON, M. R.: Revisiting Shame and Guilt Cultures: A Forty-Year Pilgrimage. *Ethos*. Vol. 18, no. 3, 1990, s. 279 – 307.
- ČERMÁKOVÁ, E.: *Krajinami cizích časů. Vnímání prostoru a času usazenými a nomádskými kulturami*. Praha: Dokořán, 2012.
- DAVIES, N.: *The Ancient Kingdoms of Mexico*. London: Penguin Books, 1990.
- DE LA GARZA, M.: *El hombre en el pensamiento religioso náhuatl y maya*. México: UNAM, Instituto de Investigaciones Filológicas, Centro de Estudios Mayas, 1978.
- De DURAND FOREST, J. (ed.): *The Native Sources and the History of the Valley of Mexico*. British Archaeological Reports, 1984.
- DEHOUE, D.: Las funciones rituales de los altos personajes mexicas. *Estudios de Cultura Náhuatl*. No. 45, 2013, s. 37 – 68.
- Desacatos*. No. 7, 2001.
- Dimensión antropológica*. Vol. 19, 2000. *La validez teórica del concepto Mesoamérica, XIX Mesa Redonda de la Sociedad Mexicana de Antropología*. México: INAH, 1990.
- DOEHRING, K.: *Allgemeine Staatslehre: eine systematische Darstellung*. 3., neubearbeitete Auflage. Heidelberg: C. F. Müller Verlag, 2004.
- DÜLMEN, R. van: *Historická antropologie. Vývoj. Problémy. Úkoly*. Praha: Dokořán, 2002.
- DYCKERHOFF, U. – PREM, H. J.: Der vorspanische Landbesitz in Zentralmexiko. *Zeitschrift für Ethnologie*. Bd.103, H. 2., 1978, s. 186 – 238.
- EARLE, T. K.: Chiefdoms in Archaeological and Ethnohistorical Perspective. *Annual Review of Anthropology*. Vol. 16, 1987, s. 279 – 308.
- EARLE, T.: The Evolution of Chiefdoms. *Current Anthropology*. Vol. 30, no. 1, 1989, s. 84 – 88.
- EARLE, T.: Archaeology, Property, and Prehistory. *Annual Review of Anthropology* 29, 2000, s. 39 – 60.
- EARLE, T.: Property in prehistory. In: Graziadei, M. – Smith, L. (eds.): *Comparative Property Law*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 2017, s. 3 – 25.
- ECHEVERÍA GARCÍA, J. – LÓPEZ HERNÁNDEZ, M.: Criterios esenciales de diferenciación étnica entre los antiguos nahuas. *Itinerarios*. Vol. 15, 2012, s. 183 – 204.
- EGÍO, J. L.: From Castilian to Nahuatl, or from Nahuatl to Castilian? Reflections and Doubts about Legal Translation in the Writings of Judge Alonso de Zorita (1512–1585?). *Rechtsgeschichte/Legal History*. 24, 2016, s. 122 – 153.
- ENGELS, B.: Původ rodiny, soukromého vlastnictví a státu. In: Marx, K. – Engels, B.: *Vybrané spisy II*. Praha: Státní nakladatelství politické literatury, 1954.
- ESCALANTE, P.: Las obras hidráulicas en tiempos mexicas. In: Manzanilla, L. – López Luján, L. (coord.): *Atlas Histórico de Mesoamérica*, s. 163 – 167.

- ESCALANTE GONZALBO, P.: La ciudad, la gente y las costumbres. In: Escalante Gonzalbo, P. (coordinador): *Historia de la vida cotidiana en México. Tomo I. Mesoamérica y los ámbitos indígenas de la Nueva España*. México: El Colegio de México & Fondo de Cultura Económica, 2004, s. 199 – 230.
- ESCALANTE GONZALBO, P.: La casa, el cuerpo y las emociones. In: Escalante Gonzalbo, P. (coordinador): *Historia de la vida cotidiana en México. Tomo I. Mesoamérica y los ámbitos indígenas de la Nueva España*. México: El Colegio de México, Fondo de Cultura Económica, 2004, s. 231 – 260.
- ESCALANTE GONZALBO, P.: La cortesía, los afectos y la sexualidad. In: Escalante Gonzalbo, P. (coordinador): *Historia de la vida cotidiana en México. Tomo I. Mesoamérica y los ámbitos indígenas de la Nueva España*. México: El Colegio de México & Fondo de Cultura Económica, 2004, s. 261 – 278.
- FARGHER, L. F. – BLANTON, R. E.: Revenue, Voice, and Public Goods in Three Pre-Modern States. *Comparative Studies in Society and History*. Vol. 49, no. 4, 2007, s. 848 – 882.
- FEINMAN, G. M.: Variation and Change in Archaic States. Ritual as a Mechanism of Sociopolitical Integration. In: Murphy, J. M. A. (ed.): *Ritual and Archaic States*. Gainesville etc.: University Press of Florida, 2016, s. 1 – 22.
- FIKENTSCHER, W.: *Law and Anthropology. Outlines, Issues, and Suggestions*. München: Verlag der Bayerischen Akademie der Wissenschaften, 2009.
- FONSECA, R. M.: *Introducción teórica a la historia del derecho*. Madrid: Universidad Carlos III de Madrid, 2012.
- FLORESCANO, E.: Mito e historia en la memoria nahua. *Historia Mexicana*. Vol. 39, Núm. 3, 1990, enero - marzo 1990, s. 607 – 661.
- FLORESCANO, E.: *Memoria indígena*. México: Taurus, 1999.
- FLORESCANO, E.: Los paradigmas mesoamericanos que unificaron la reconstrucción del pasado: el mito de la creación del cosmos; la fundación del reino maravilloso (Tollán), y Quetzalcóatl, el creador de estados y dinastías. *Historia Mexicana*. Vol. LII, No. 2, 2002, s. 309 – 359.
- FLORESCANO, E.: *Quetzalcóatl y los mitos fundadores de Mesoamérica*. Nueva edición revisada por el autor. México: Debolsillo, 2017.
- GARCÍA QUINTANA, J.: El huehuetlatolli –antigua palabra– como fuente para la historia sociocultural de los Nahuas. *Estudios de Cultura Náhuatl*. No.12, 1976, s. 61 – 71.
- García Quintana, Ma. J.: La confesión auricular. Dos textos. *Estudios de Cultura Náhuatl*. No. 36, 2005, s. 331 – 357.
- GARIBAY K., Á. Ma.: *Historia de la literatura náhuatl*. Tercera Edición. México: Porrúa, 2007.
- GAYOSSO Y NAVARRETE, M.: Causas que determinaron la ausencia de la adopción en el derecho azteca. In: Bernal, B. (coordinadora): *Memoria del IV Congreso de Historia del Derecho Mexicano*. T. I. México: Universidad Nacional Autónoma de México, 1988, s. 118 -139.
- GAYOSSO Y NAVARRETE, M.: La cosmovisión de los nahuas, punto de partida para una interpretación sistemática de su derecho. *Crítica jurídica. Revista Latinoamericana de Política, Filosofía y Derecho*. Número 11, año 1992, s. 59 – 79.
- GAYOSSO Y NAVARRETE, M.: Reflexiones respecto a la posición jurídica del nasciturus en el pensamiento náhuatl. *Anuario Mexicano de Historia del Derecho*. Vol. IV, 1992, s. 67 – 89.

- GAYOSSO Y NAVARRETE, M.: *Persona: naturaleza original del concepto en los derechos romano y náhuatl*. Xalapa: Universidad Veracruzana, 1992.
- GEERTZ, C.: *The interpretation of cultures: selected essays*. New York: Basic Books, 1973.
- GILLESPIE, S. D.: The Aztec Triple Alliance: A Postconquest Tradition. In: Boone, E. H. – Cummins, T. (eds.): *Native Traditions in the Postconquest World*. Washington, D. C.: Dumbarton Oaks Research Library and Collection, 1998, s. 233 – 263.
- GILLESPIE, S. D.: Lévi-Strauss. Maison and Société à maisons. In: Joyce, R. A. – Gillespie, S. D. (eds.): *Beyond Kinship. Social and Material Reproduction in House Societies*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 2000, s. 22 – 52.
- GILLESPIE, S. D.: Beyond Kinship. Introduction. In: Joyce, R. A. – Gillespie, S. D. (eds.): *Beyond Kinship. Social and Material Reproduction in House Societies*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 2000, s. 1 – 21.
- GLENN, H. P.: *Legal Traditions of the World*. Second Edition. New York: Oxford University Press, 2004.
- GONZÁLEZ, C. J.: La ciudad de México-Tenochtitlan. In: Manzanilla, L. – López Luján, L. (coord.): *Atlas Histórico de Mesoamérica*. 2^a ed. México: Larousse, 1993, s. 153 – 158.
- GONZÁLEZ GALVÁN, J. A.: El derecho consuetudinario indígena en México. In: Ordoñez Cifuentes, J. E. R. (coord.): *Cuadernos del Instituto de Investigaciones Jurídicas. Cosmovisión y prácticas jurídicas de los pueblos indios, IV Jornadas Lascasianas*. México: UNAM, Instituto de Investigaciones Jurídicas, 1994, s. 73 – 94.
- GOOD UMBERGER, E.: *Aztec Sculptures, Hieroglyphs, and History*. Doctoral Dissertation. Columbia University, 1981. Dostupné na internete:
https://www.academia.edu/24642160/Aztec_Sculptures_Hieroglyphs_and_History (cit. 05. 05. 2015).
- Graulich, M.: La royauté sacrée chez les aztèques de México. *Revista Española de Antropología Americana*. Vol. 28, 1998, s. 99 – 117.
- GRAULICH, M.: *Ritos aztecas: las fiestas de las veintenas*. México: Instituto Nacional Indigenista, 1999.
- GRAULICH, M.: Autosacrifice in Ancient Mexico. *Estudios de Cultura Náhuatl*. No. 36, 2005, s. 301 – 329.
- GRIFFITHS, J.: What is Legal Pluralism? *Journal of Legal Pluralism and Unofficial Law*. Nr. 24, 1986, s. 1 – 55.
- GRININ, L. E., et al., (eds.): *The Early State, its Alternatives and Analogues*. Volgograd: Uchitel Publishing House, 2004.
- GRININ, L. E. – KORATAYEV, A. V.: Emergence of Chiefdoms and States: A Spectrum of Opinions. *Social Evolution & History*. Vol. 11, no. 2, September 2012, s. 191–204.
- GUHR, G. – SCHLETTE, F.: Die militärische Demokratie nach L. H. Morgan. *Zeitschrift für Geschichtswissenschaft*, 30, 10/11, 1982, s. 909 – 915.
- HAMANN, B.: The Social Life of Pre-Sunrise Things. Indigenous Mesoamerican Archaeology. *Current Anthropology*. Vol. 43, no. 3, 2002, s. 351 – 382.
- HANSEN, M. H.: Introduction. The Concepts of City-State and City-State Culture. In: Hansen, M. H. (ed.): *A Comparative Study of Thirty City-State Cultures*. Copenhagen: C. A. Reitzels Forlag, 2000, s. 11 – 34.
- HASSIG, R.: *Aztec Warfare: Imperial Expansion and Political Control*. Norman: University of Oklahoma Press, 1988.

- HARRIS, M.: History and Significance of the Emic/Etic Distinction. *Annual Review of Anthropology*. Vol. 5, 1976, s. 329 – 350.
- HEADLAND, Th. N. – REID, L. A.: Hunter-Gatherers and Their Neighbors from Prehistory to the Present. *Current Anthropology*. Vol. 30, no. 1, 1989, s. 43 – 66.
- Herrera Meza, M. – López Austin, A. – Martínez Baracs, R.: El nombre náhuatl de la Triple Alianza. *Estudios de Cultura Náhuatl*. N° 46, 2013, s. 7 – 35.
- HERRMANN, J.: Militärische Demokratie und die Übergangsperiode zur Klassengesellschaft. *Ethnographisch-Archäologische Zeitschrift*. Jg. 23, H. 1, 1982, s. 11 – 31.
- HESPANHA, A. M.: Legal History and Legal Education. *Rechtsgeschichte*, 4, 2004, s. 41 – 56.
- HICKS, F.: “Flowery Wars“ in Aztec History. *American Ethnologist*. Vol. 6, no. 1, 1979, s. 87 – 92.
- HICKS, F.: Class and State in Aztec Official Ideology. In: Claessen – Oosten (eds.), *Ideology and the formation of early states*. Leiden etc.: E. J. Brill, 1996, s. 256 – 277.
- HICKS, F.: Labor Squads, Noble Houses, and Other Things Called ‘Barrio’ in Aztec Mexico. *The Nahua Newsletter*, 49, 2010, s. 13 – 21.
- HINZ, E.: Das Aztekenreich: Soziale Gliederung und institutioneller Aufbau. In: Köhler, U. (Hrsg.): *Altamerikanistik. Eine Einführung in die Hochkulturen Mittel- und Südamerikas*. Berlin: Dietrich Reimer Verlag, 1990, s. 189 – 205.
- HINZ, E.: Kritische Rekonstruktion aztekischer Denk- und Handlungsstrukturen. *Indiana* 12, 1992, s. 55 – 75.
- HINZ, E.: *Mesoamerikanistik als Sozialwissenschaft: Soziale Evolution, soziales System, soziales Verhalten und soziale Kognition in Mesoamerika*. Hamburg: Wayasbah, 2002.
- HLÚŠEK, R.: Spoločenská a politická organizácia u mexických Nahuov. *Acta Universitatis Carolinae: Philosophica et Historica* 2/2005: *Studia Ethnologica* XV, 2009, s. 71 – 82.
- HLÚŠEK, R.: *Nican mopohua. Domorodý príbeh o zjavení Panny Márie Guadalupskej*. Bratislava: Chronos, 2014.
- HORSKÝ, J.: Historický aktér. In: Storchová, L. a kol.: *Koncepty a dějiny. Proměny pojmů v současné historické vědě*. Praha: Scriptorium, 2014, s. 95 – 101.
- HRDÝ, L. – SOUKUP, V. – VODÁKOVÁ, A.: *Sociální a kulturní antropologie*. Praha: SLON, 1993.
- IANNONE, G.: Annales History and the Ancient Maya State: Some Observations on the „Dynamic Model“. *American Anthropologist, New Series*. Vol. 104, no. 1, 2002, s. 68 – 78.
- IGGERS, G. G.: *Dějepisectví ve 20. století. Od vědecké objektivitě k postmoderní výzvě*. Praha: NLN, 2002.
- INOMATA, T.: Plazas, Performers, and Spectators. Political Theaters of the Classic Maya. *Current Anthropology*. Volume 47, number 5, 2006, s. 805 – 842.
- JACOBSON, K. D.: *Aztec Money: An Inquiry into its Substance, Sources and Heuristic Value*. Research Report Number 30. Department of Anthropology, University of Massachusetts at Amherst, 2001.
- JANDOUREK, J.: *Sociologický slovník*. Praha: Portál, 2001.
- JANSEN, M.: Símbolos de poder en el México antiguo. *Anales del Museo de América*, 5, 1997, s. 73 – 102.
- JOHANSSON K., P.: Tlatoani y cihuacoatl: Lo diestro solar y lo siniestro lunar en el alto mando mexicana. *Estudios de Cultura Náhuatl*. No. 28, 1998, s. 39 – 75.

- JOHANSON K., P.: La literatura indigenista en la Nueva España en los albores del siglo XVII. In: Masera, M. – Flores, E. (eds.): *Ensayos sobre literaturas y culturas de la Nueva España*. México: UNAM, Instituto de Investigaciones Filológicas, 2009, s. 33 – 72.
- JOHANSSON K., P.: Miquiztlatzontequiliztli. La muerte como punición o redención de una falta. *Estudios de Cultura Náhuatl*. No. 41, 2010, s. 91 – 136.
- JOHNSON, A. W. – EARLE, T.: *The Evolution of Human Societies. From Foraging Group to Agrarian State*. Second Edition. Stanford: Stanford University Press, 2000.
- KALYUTA, A.: La casa y hacienda de un señor mexicana: Un estudio analítico de la „Información de doña Isabel de Moctezuma“. *Anuario de Estudios Americanos*, 65, 2, 2008, s. 13 – 37.
- KANOVSKÝ, M.: *Kultúrna a sociálna antropológia. Osobnosti a teórie*. Bratislava: Chronos, 2004.
- KARTTUNEN, F.: After the Conquest: The Survival of Indigenous Patterns of Life and Belief. *Journal of World History*. Vol. 3, No. 2, 1992, s. 239 – 256.
- KATZ, F.: Die sozialökonomischen Verhältnisse bei den Azteken im 15. und 16. Jahrhundert. *Ethnographisch-Archäologische Forschungen*, 3-2, 1956.
- KATZ, F.: *Staré americké civilizace*. Praha: Odeon, 1989.
- KELLOGG, S.: Aztec Women in Early Colonial Courts: Structure and Strategy in a Legal Context. In: Spores, R. – Hassig, R. (eds.): *Five Centuries of Law and Politics in Central Mexico*. Nashville: Vanderbilt University, 1984, s. 25 – 38.
- KELLOGG, S. M.: Kinship and Social Organization in Early Colonial Tenochtitlan. In: Spores, R. (ed.): *Supplement to the Handbook of Middle American Indians. Volume 4 – Ethnohistory*. Austin: University of Texas Press, 1986, s. 105 – 111.
- KELLOGG, S.: The Woman's Room: Some Aspects of Gender Relations in Tenochtitlan in the Late Pre-Hispanic Period. *Ethnohistory*. Vol. 42, no. 4, 1995, s. 563 – 576.
- KELLOGG, S.: *Law and the Transformation of Aztec Culture, 1500-1700*. Norman: University of Oklahoma Press, 1995.
- KELLOGG, S.: From Parallel and Equivalent to Separate but Unequal: Tenochca Mexica Women, 1500 – 1700. In: Schroeder, S. – Wood, S. – Haskett, R. (eds.): *Indian Women of Early Mexico*. Norman: University of Oklahoma Press, 1997, s. 123 – 143.
- KIRCHHOFF, P.: Mesoamérica. Sus Límites Geográficos, Composición Étnica y Caracteres Culturales. *Acta Americana*. Vol. 1, no. 1, 1943, s. 92 – 107.
- KIRCHHOFF, P.: Mesoamérica, sus límites geográficos, composición étnica y caracteres culturales. *Suplemento de la revista Tlatoani*. Núm. 3, ENAH, México D. F., 1960, s. 1 – 13. KNAPP, V.: *Velké právní systémy. Úvod do srovnávací právní vědy*. Praha: C. H. Beck, 1996.
- KOHLER, J.: *Kulturrechte des Alten Amerika. I. Das Recht der Azteken*. Stuttgart: Verlag von Ferdinand Enke, 1892.
- KOHLER, J.: *El derecho de los aztecas*. Vydané v jednom zväzku s dielom: Cervantes y Anaya, J. de: *Introducción a la Historia del Pensamiento Jurídico en México*. México: Tribunal Superior de Justicia del Distrito Federal, 2002.
- KÖHLER, U. – KÖNIG, V.: Bilderhandschriften. In: Köhler, U. (Hrsg.): *Altamerikanistik. Eine Einführung in die Hochkulturen Mittel- und Südamerikas*. Berlin: Verlag Dietrich Reimer 1990, s. 133 – 143.

- KÖHLER, U.: Ethnographische Daten als Quellen der Altamerikanistik. In: Köhler, U. (Hrsg.): *Altamerikanistik: Eine Einführung in die Hochkulturen Mittel- und Südamerikas*. Berlin: Dietrich Reimer, 1990, s. 311 – 322.
- KÖHLER, U.: The Debt-Payment to the Gods among the Aztecs: The Misrendering of a Spanish Expression and its Effects. *Estudios de Cultura Náhuatl*. No. 32, 2001, s. 125 – 134.
- KRADIN, N. N.: State Origins in Anthropological Thought. *Social Evolution & History*. Vol. 8, no. 1, March 2009, s. 25 – 51.
- KŘÍŽOVÁ, M.: *Aztékové. Půvab a krutost indiánske civilizace*. Praha: Aleš Skřivan ml., 2005.
- KRUELL, G. K.: La concepción del tiempo y la historia entre los mexicas. *Estudios Mesoamericanos*. Nueva época, 12, enero-junio 2012, s. 5 – 24.
- KURTZ, D. V.: The Legitimation of the Aztec State. In: Claessen, H. J. M. – Skalník, P. (eds.): *The Early State*. The Hague: Mouton Publishers, 1978, s. 169 – 190.
- KUSHNICK, G. – GRAY, R. D. – JORDAN, F. M.: The sequential evolution of land tenure norms. *Evolution and Human Behavior*. Volume 35, Issue 4, July 2014, s. 309 – 318.
- LEE, J.: Reexamining Nezahualcōyotl's Texcoco: Politics, Conquests, and Law. *Estudios de Cultura Náhuatl*. No. 37, 2006, s. 246 – 251.
- LEE, J.: *The Allure of Nezahualcoyotl: Pre-Hispanic History, Religion, and Nahua Poetics*. Albuquerque: University of New Mexico Press, 2008, s. 120 – 127.
- LEÓN-PORTILLA, M.: Ramírez de Fuenleal y las antigüedades mexicanas. *Estudios de Cultura Náhuatl*. Nº 8, 1969, s. 9 – 49.
- LEÓN-PORTILLA, M.: *La Filosofía Náhuatl estudiada en sus fuentes*. México: Universidad Nacional Autónoma de México, 1993.
- LEÓN-PORTILLA, M.: El binomio oralidad y códices en Mesoamérica. *Estudios de Cultura Náhuatl*. Nº 27, 1997, s. 135 – 154.
- LEÓN-PORTILLA, M.: Los aztecas. Disquisiciones sobre un gentilicio. *Estudios de Cultura Náhuatl*. No. 31, 2000, s. 307 – 313.
- LEÓN-PORTILLA, M.: *Toltecóyotl. Aspectos de la cultura náhuatl*. México: Fondo de Cultura Económica, 2003.
- LEÓN-PORTILLA, M.: *Aztecas – Mexicas. Desarrollo de una civilización originaria*. Madrid: Algaba Ediciones, 2005.
- LEÓN-PORTILLA, M.: La riqueza semántica de los códices mesoamericanos. *Estudios de Cultura Náhuatl*. Nº 43, 2012, s. 139 – 160.
- LEÓN-PORTILLA, M., et. al.: *Historia documental de México, 1*. 4ª ed. México: UNAM, Instituto de Investigaciones Históricas, 2013.
- LEVAGGI, A.: Cómo fue la relación de los indígenas con el territorio. *Roma e America. Diritto Romano Comune. Rivista di diritto dell'integrazione e unificazione del diritto in Europa e in America Latina*, 18, 2004, s. 105 – 114.
- LÉVI-STRAUSS, C.: Structuralism and ecology. In: Weiss, A. (ed.): *Readings in Anthropology*. Guilford, Conn.: Dushkin, 1975, s. 226 – 233.

- LÉVI-STRAUSS, C.: *La Voie des masques*. Éd. revue, augmentée et rallongée de trois excursions. Paris: Plon, 1979.
- LIMA, M. de la Luz: Control Social en México-Tenochtitlan. *Criminalia*. LII. Nos. 1 – 2. Ene - Dic. 1986, s. 7 – 28.
- LOCKHART, J.: *The Nahuas After the Conquest. A Social and Cultural History of the Indians of Central Mexico, Sixteenth Through Eighteenth Centuries*. Stanford: Stanford University Press, 1992.
- LOCKHART, J.: Introduction: Background and Course of the New Philology. In: Lockhart, J. – Sousa, L. – Wood, S. (eds.): *Sources and Methods for the Study of Postconquest Mesoamerican Ethnohistory. Provisional Version*. 2007. Dostupné na internete:
<http://whp.uoregon.edu/Lockhart/> (cit. 11. 11. 2014).
- LÓPEZ AUSTIN, A.: *La Constitución Real de México-Tenochtitlan*. México: Universidad Nacional Autónoma de México, Instituto de Historia, 1961.
- LÓPEZ AUSTIN, A.: Los temacpalitotique. Brujos, profanadores, ladrones y violadores. *Estudios de Cultura Náhuatl*. No. 6, 1966, s. 97 – 117.
- López Austin, A.: *Hombre-Dios. Religión y política en el mundo náhuatl*. México: UNAM, Instituto de Investigaciones Históricas, 1998.
- LÓPEZ AUSTIN, A.: Sobre el concepto de *cosmovisión*. In: Gámez Espinosa, A. – López Austin, A. (coords.): *Cosmovisión mesoamericana. Reflexiones, polémicas y etnografías*. México: El Colegio de México etc., 2015.
- LÓPEZ AUSTIN, A. – LÓPEZ LUJÁN, L.: *Mito y realidad de Zuyúá. Serpiente Emplumada y las transformaciones mesoamericanas del Clásico al Posclásico*. México: El Colegio de México etc., 1999.
- López Luján, L. – López Austin, A.: Los mexicas en Tula y Tula en México-Tenochtitlan. *Estudios de Cultura Náhuatl*. No. 38, 2007, s. 34 – 83.
- LÓPEZ AUSTIN, A. – LÓPEZ LUJÁN, L.: *Monte Sagrado-Templo Mayor. El cerro y la pirámide en la tradición religiosa mesoamericana*. México: UNAM, Instituto de Investigaciones Antropológicas & INAH, 2009.
- LÓPEZ AUSTIN, A. – LÓPEZ LUJÁN, L.: *El pasado indígena*. 3ª ed. México: El Colegio de México etc., 2014.
- LOWE, L. S.: Los bezotes como símbolos de jerarquía militar en el México antiguo. *Estudios Mesoamericanos*. Núm. 6, 2004, s. 48 – 54.
- LÜDTKE, A.: Chapter I: Introduction: What Is the History of Everyday Life and Who Are Its Practitioners? In: Lüdtke, A. (ed.): *The History of Everyday Life. Reconstructing Historical Experiences and Ways of Life*. Princeton, New Jersey: Princeton University Press, 1995, s. 3 – 40.
- MAFFIE, J.: *Aztec Philosophy. Understanding a World in Motion*. Boulder: University Press of Colorado, 2014.
- MANN, M.: The Autonomous Power of the State: Its Origins, Mechanisms and Results. In: Hall, J. (ed.): *States in History*. Oxford, New York: Basil Blackwell, 1986, s. 109 – 136.
- MANN, M.: Infrastructural Power Revisited. *Studies in Comparative International Development*, 43, 2008, s. 355 – 365.
- MANZANILLA, L.: La hipótesis demográfica y el origen del Estado: crítica metodológica. *Boletín de Antropología Americana* 1983, s. 19 – 28.

- MANZANILLA, L.: El surgimiento de la sociedad urbana y la formación del estado: consideraciones. In: Manzanilla, L. (ed.): *Coloquio V. Gordon Childe. Estudios sobre las revoluciones neolítica y urbana*. México: UNAM, Instituto de Investigaciones Antropológicas, 1988, s. 293 – 308.
- MARGADANT S., G. F.: *Introducción a la Historia del Derecho Mexicano*. México: Esfinge, 2006.
- MARX, K.: *Grundrisse der Kritik der politischen Ökonomie. Formen, die der kapitalistischen Produktion vorhergehen*. Dostupné na internete: http://www.mlwerke.de/me/me42/me42_375.htm (cit. 25. 05. 2017).
- MATOS MOCTEZUMA, E.: *Tenochtitlan*. México: El Colegio de México etc., 2010.
- McCAA, R.: El *calli* de los nahuas del México antiguo: hogar, familia y género. *Revista de Indias*. Vol. LXIII, núm. 227, 2003, s. 79 – 104.
- McKEEVER FURST, J. L.: *The Natural History of the Soul in Ancient Mexico*. New Haven: Yale University Press, 1997.
- MEDINA, A., et al. (eds.): *Origen y Formación del estado en Mesoamérica*. México, UNAM, Instituto de Investigaciones Antropológicas, 1986.
- MERRY, S. E.: Legal Pluralism. *Law & Society Review*. Vol. 22, Nr. 5, 1988, s. 869 – 896.
- MILLER, G. P.: The Legal Function of Ritual. *Chicago-Kent Law Review*. Vol. 80, no. 3, 2005, s. 1181 – 1233.
- MINC, L. D.: Style and Substance: Evidence for Regionalism within the Aztec Market System. *Latin American Antiquity*. Vol. 20, no. 2, s. 343 – 374.
- MOHAR BETANCOURT, L. Ma.: Crímenes y castigos en Quinantzin y Mendocino. In: Vega Sosa, C. (ed.): *Codices y documentos sobre México*. México: Instituto Nacional de Antropología e Historia, 2000, s. 227 – 242.
- MONZÓN ESTRADA, A.: *El calpulli en la organización social de los tenochca*. 2ª ed. México: Instituto Nacional Indigenista, 1983.
- MORGAN, L. H.: *Pravěká společnost neboli výskumy o průběhu lidského pokroku od divoštvi přes barbarství k civilizacii*. Praha: Nakladatelství Čs. akademie věd, 1954.
- MORENO, M. M.: *La organización política y social de los aztecas*. Tercera edición. México: Secretaría de Educación Pública, 1964.
- MURÍA, J. Ma.: *Sociedad prehispánica y pensamiento europeo*. México: Secretaría de Educación Pública, 1973.
- MURPHY, R. F.: *Úvod do kulturní a sociální antropologie*. Praha: SLON, 2006.
- NAVARRETE LINARES, F.: Medio siglo de explorar el universo de las fuentes nahuas: Entre la historia, la literatura y el nacionalismo. *Estudios de Cultura Náhuatl*. N° 27, 1997, s. 155 – 179.
- NAVARRETE LINARES, F.: Las fuentes indígenas más allá de la dicotomía entre historia y mito. *Estudios de Cultura Náhuatl*. N° 30, 1999, s. 231 – 256.
- NAVARRETE LINARES, F.: ¿Dónde queda el pasado? Reflexiones sobre los cronotopos históricos. In: Guedea, V. (coord.): *El historiador frente a la historia. El tiempo en Mesoamérica*. México: Universidad Nacional Autónoma de México, 2004, s. 29 – 52.
- NAVARRETE LINARES, F.: *Los orígenes de los pueblos indígenas del valle de México. Los altépetl y sus historias*. México: UNAM, Instituto de Investigaciones Históricas, 2011.
- NEEDHAM, R.: Polythetic Classification: Convergence and Consequences. *Man*. 1975, vol. 10, no. 3, s. 349 – 369.

- NICHOLSON, H. B.: Religion in Pre-Hispanic Central Mexico. In: Ekholm, G. – Bernal, I. (eds.): *Handbook of Middle American Indians. Vol. 10*. Austin: University of Texas Press, 1971, s. 395 – 446.
- NICHOLS, D. L. – TOBY EVANS, S.: Aztec Studies. *Ancient Mesoamerica*. 20, 2009, s. 265 – 270.
- OFFNER, J. A.: On the Inapplicability of “Oriental Despotism“ and the “Asiatic Mode of Production“ to the Aztecs of Texcoco. *American Antiquity*. Vol. 46, no. 1, 1981, s. 43 – 61.
- OFFNER, J. A.: *Law and Politics in Aztec Texcoco*. Cambridge etc.: Cambridge University Press, 1983.
- OFFNER, J. A.: The Future of Aztec Law. In: Lambourn, E. (ed.): *Legal Encounters On The Medieval Globe. Medieval Globe, 2*. Arc Humanities Press, 2017, s. 1 – 32.
- OLIVA, P.: *Zrození evropské civilizace*. Praha: Arista, Epoque, 2003.
- OLKO, J.: Los mensajeros reales y las negociaciones de paz. El concepto de guerra justa entre los aztecas. *Revista Española de Antropología Americana*. Vol. 34, 2004, s. 125 – 148.
- OLKO, J.: Traje y atributos del poder en el mundo azteca: significados y funciones contextuales. *Anales del Museo de América*, 14, 2006, s. 61 – 88.
- OLKO, J.: Supervivencia de los objetos de rango prehispánicos entre la nobleza colonial nahua. *Revista Española de Antropología Americana*. Vol. 41, No. 2, 2011, s. 455 – 469.
- OLKO, J.: El “otro” y los estereotipos étnicos en el mundo nahua. *Estudios de Cultura Náhuatl*. No. 44, 2012, s. 165 – 198.
- OSSA, A. – SMITH, M. E. – LOBO, J.: The Size of Plazas in Mesoamerican Cities and Towns: A Quantitative Analysis. *Latin American Antiquity*. Vol. 28, no. 4, 2017, s. 457 – 475.
- OTTOVÁ, E.: *Teória práva*. Bratislava: Univerzita Komenského, Právnická fakulta, 2005.
- PARDO, O.: How to Punish Indians: Law and Cultural Change in Early Colonial Mexico. *Comparative Studies in Society and History*. Vol. 48, no. 1, 2006, s. 79 – 109.
- Paredes Gudiño, B.: La unidad habitacional en la cuenca de México: periodo Postclasico. In: Manzanilla, L. (ed.): *Unidades habitacionales mesoamericanas y sus areas de actividad*. México, UNAM, 1986, s. 221 – 256.
- PEČÍRKA, J. a kol.: *Dějiny pravěku a starověku, I*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1979.
- PEPERSTRAETE, S.: *La "Chronique X" : Reconstitution et analyse d'une source perdue fondamentale sur la civilisation Aztèque, d'après l' Historia de las Indias de Nueva España de D. Durán (1581) et la Crónica Mexicana de F. A. Tezozomoc (ca. 1598)*. Oxford: Archeopress, 2007.
- PIHO, V.: Tlacatecutli, tlacochtecutli, tlatatécatl y tlacocheácatl. *Estudios de Cultura Náhuatl*. No. 10, 1972, s. 315 – 328.
- POPPER, V.: Investigating Chinampa Farming. *Backdirt: The newsletter of the Cotsen Institute of Archaeology at UCLA*. Fall/Winter, 2000. Dostupné na internete: <http://www.sscnet.ucla.edu/ioa/backdirt/Fallwinter00/farming.html> (cit. 01. 04. 2017).
- PORT, A. I.: History from Below, the History of Everyday Life, and Microhistory. In: *International Encyclopedia of Social & Behavioral Sciences*. 2nd edition. Volume 11, s. 111. Dostupné na internete: https://www.academia.edu/14753670/History_from_Below_the_History_of_Everyday_Life_and_Microhistory (cit. 25. 08. 2016).
- POSPÍŠIL, L.: Legal Levels and Multiplicity of Legal Systems in Human Societies. *The Journal of Conflict Resolution*. Vol. 11, No. 1, 1967, s. 2 – 26.
- POSPÍŠIL, L.: *Anthropology of law: A comparative theory*. New York: Harper and Row, 1971.

- POSPÍŠIL, L.: *The Ethnology of Law*. 2nd editon. Menlo Park, CA: Cummings Publishing Co., 1978.
- POSPÍŠIL, L.: "Law" equals "ius" and "lex": The Major Problem of Anglo-Saxon Theories of Law. *Studia Ethnologica Pragensia*. 1, 2012, s. 21 – 28.
- POSPÍŠIL, L.: Legalism and justice. *Studia Ethnologica Pragensia*. 1, 2016, s. 11 – 26.
- PORRÚA VENERO, M.: *En torno al derecho azteca*. México: Porrúa, 1991.
- PŘIBÁŇ, J.: *Sociologie práva. Systémově teoretický přístup k modernímu právu*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2001.
- PREM, H. J.: Kalender und Schrift. In: Köhler, U. (Hrsg.): *Altamerikanistik: Eine Einführung in die Hochkulturen Mittel- und Südamerikas*. Berlin: Dietrich Reimer, 1990, s. 241 – 253.
- PROCHÁZKA, R. – KÁČER, M.: *Teória práva*. Bratislava, C. H. Beck, 2013.
- PRUSÁK, J.: *Teória práva*. Bratislava: VO PraF UK, 1999.
- PUCHOVSKÝ, J.: *Právne dejiny ríše Inkov a miestokráľovstva Peru*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta, 2010.
- REBRO, K. – BLAHO, P.: *Rímske právo*. 3. vyd. Bratislava, Trnava: Iura Edition, 2003.
- RECASENS SICHES, L.: *Historia de las doctrinas sobre el contrato social*. México: UNAM, 2003.
- RENFREW, C.: *Prehistória. Formovanie ľudskej mysle*. Bratislava: Slovart 2009.
- RESTALL, M.: A History of the New Philology and New Philology in History. *Latin American Research Review*. Vol. 38, No. 1, February 2003, s. 113 – 134.
- REYES GARCÍA, L.: El término *calpulli* en documentos del siglo XVI. In: Reyes García, L., et. al., *Documentos nauas de la Ciudad de México del siglo XVI*, s. 21 – 68.
- RIEFF ANAWALT, P.: The Emperors' Cloak: Aztec Pomp, Toltec Circumstances. *American Antiquity*. Vol. 55, no. 2, 1990, s. 291 – 307.
- RODRÍGUEZ-SHADOW, M. J.: *La mujer azteca*. Toluca: Universidad Autónoma del Estado de México, 2000.
- ROJAS, J. L.: El Imperio en el México Central en el Postclásico: a vueltas con las fuentes y las ideas. *Revista Española de Antropología Americana*, 32, 2002, s. 115 – 126.
- ROMERO GALVÁN, J. R. (coord.): *Historiografía Novohispana de tradición indígena*. Edicia Historiografía Mexicana, vol. 1. México: UNAM, Instituto de Investigaciones Históricas, 2003.
- ROUNDS, J.: The Role of the Tecuhtli in Ancient Aztec Society. *Ethnohistory*. Vol. 24, no. 4, 1977, s. 347 – 352.
- ROUNDS, J.: Lineage, Class, and Power in the Aztec State. *American Ethnologist*. Vol. 6, issue 1, 1979, s. 73-86.
- ROVIRA MORGADO, R.: Huitznáhuac: Ritual político y administración segmentaria en el centro de la parcialidad de Teopan (Mexico-Tenochtitlan). *Estudios de Cultura Náhuatl*. No. 41, 2010, s. 41 – 64.
- ROVIRA MORGADO, R.: *In Chalchihuitl in Quetzalli: Nobleza urbana, residencias palaciegas y rentas nobiliarias en México-Tenochtitlan*. In: Dalla Corte, G. et al. (coordinadores): *Sociedades diversas, sociedades en cambio. América Latina en perspectiva histórica. XII Encuentro-debate América Latina ayer y hoy*. Barcelona: Universitat de Barcelona, 2011, s. 75 – 85.
- ROVIRA MORGADO, R.: *Las cuatro parcialidades de México-Tenochtitlan: especialidad prehispánica, construcción virreinal y prácticas judiciales en la Real Audiencia de la Nueva España (siglo XVI)*. Dizertačná

práca obhájená dňa 15. 9. 2014 na Universidad Autónoma de Madrid, Departamento de Historia Moderna.
Dostupné na internete:

<https://repositorio.uam.es/handle/10486/662979> (cit. 01. 09. 2016).

ROVIRA MORGADO, R.: Almacenamiento centralizado y comercio multicéntrico en México-Tenochtitlan. *Relaciones*. 138, 2014, s. 181 – 208.

RUZ BARRIO, M. Á.: Los códigos jurídicos: definición y metodología de estudio. *Desacatos*. Núm. 36, mayo–agosto, 2011, s. 169 – 184.

RŮŽIČKA, M. – VAŠÁT, P.: Základní koncepty Pierra Bourdieu: pole – kapitál – habitus. *Antropowebzin*. 2, 2011, s. 129 – 133. Dostupné na internete:

<http://www.antropoweb.cz/media/document/ruzicka-vasat-2-2011.pdf> (cit. 25. 05. 2015).

SACHSE, U.: Zum Problem der zweiten gesellschaftlichen Arbeitsteilung bei den Azteca. (Historische Quellen und sprachliche Analysen). *Wissenschaftliche Zeitschrift der Humboldt-Universität zu Berlin. Gesellschafts- und Sprachwissenschaftliche Reihe*. JG XII, 1963, s. 851 – 879.

SAGAÓN INFANTE, R.: El matrimonio y el concubinato. México prehispánico y las costumbres que han prevalecido en las comunidades indígenas actuales. In: Soberanes Fernández, Jose L. (coordinador): *Memoria del II Congreso de la Historia del Derecho Mexicano*. México: Universidad Nacional Autónoma de México, 1981, s. 101 – 108.

SALOMONS, C.: Hybrid Historiography: Pre- and Post-conquest Latin America and Perceptions of the Past. *Past Imperfect*. 12, 2006, s. 1192 – 1315.

SANTAMARINA NOVILLO, C.: Memoria y olvido, ostracismo y propaganda: El Imperio Tepaneca en fuentes e historiografía. *Revista Española de Antropología Americana*. Vol. 35, 2005, s. 117 – 131.

SANTAMARINA NOVILLO, C.: Los azteca-tepaneca: en torno a sus orígenes y gentilicio. *Revista Española de Antropología Americana*. Vol. 36, No. 1, 2006, s. 61 – 81.

SANTAMARINA NOVILLO, C.: Azcapotzalco antes que Tenochtitlan: reflexiones en torno a un modelo azteca de imperio. *Revista Española de Antropología Americana*. Vol. 37, No. 2, 2007, s. 99 – 118.

SCHÄFERS, B.: Rechtssoziologie. In: Korte, H. – Schäfers, B. (Hrsg.): *Einführung in die Praxisfelder der Soziologie*. 2. Auflage. Opladen: Leske und Budrich, 1997, s. 223 – 242.

SCHLENTHER, U.: Bodenbesitzverhältnisse und Tribute bei den Inka und Azteca. Mit einer sprachlichen Analyse und dem Vergleich der sozialen, ökonomischen und politischen Verhältnisse. *Ethnographisch-Archäologische Zeitschrift*. Jg. 16, 1975, s. 1 – 83.

SELLNOW, I.: Gentile und politische Institutionen im Prozess der Staatsentstehung: Tatsachen und Theorien: dargestellt am afrikanischen Beispiel. *Ethnographisch – Archäologische Zeitschrift*. Jg. 24, H. 1, 1983, s. 25 – 47.

SIDDERS HODGINS, L. C.: The Mexican Imperial Dream: The Role of the State, the Civilian and Institutions of Tenochtitlan. *Past Imperfect*, 15, 2009, s. 267 – 289.

SIMÉON, R.: *Diccionario de la lengua nahuatl o mexicana*. México: siglo xxi editores, 1984.

SKUPNIK, J.: *Antropologie příbuzenství. Příbuzenství, manželství a rodina v kulturně antropologické perspektivě*. Praha: SLON, 2010.

SOKOL, J.: *Filozofická antropologie. Člověk jako osoba*. Praha: Portál, 2008.

- SPENCER, Ch. S. – REDMOND, E. M.: Primary State Formation in Mesoamerica. *Annual Review of Anthropology*. Vol. 33, 2004, s. 173 – 199.
- SMITH, M. E.: The Aztlan Migrations of the Nahuatl Chronicles: Myth or History? *Ethnohistory*. Vol. 31, No. 3, Winter 1984, s. 153 – 186.
- SMITH, M. E.: Rhythms of change in Postclassic central Mexico: archaeology, ethnohistory, and the Braudelian model. In: Bernard Knapp, A. (ed.): *Archaeology, Annales, and ethnohistory*. Cambridge etc.: Cambridge University Press, 1992, s. 51 – 74.
- SMITH, M. E.: Aztec City-States. In: Hansen, M. H. (ed.): *A Comparative Study of Thirty City-States Cultures*. Copenhagen: C.A. Reitzels Forlag, 2000, s. 581 – 595.
- SMITH, M. E.: A Quarter-Century of Aztec Studies. *Mexicon*. Vol. XXV, Februar 2003, Nr. 1, s. 4 – 10.
- SMITH, M. E.: City Size in Late Postclassic Mesoamerica. *Journal of Urban History*. Vol. 31, no. 4, 2005, s. 403 – 404.
- SMITH, M. E.: La fundación de las capitales de las ciudades-estado aztecas: la recreación ideológica de Tollan. In: Iglesias Ponce de León, Ma. J. – Valencia Rivera, R. – Ciudad Ruiz, A. (eds.): *Nuevas ciudades, nuevas patrias. Fundación y relocalización de ciudades en Mesoamérica y el Mediterráneo antiguo*. Madrid: Publicaciones de la Sociedad Española de Estudios Mayas. Núm. 8, 2006, s. 271 – 283.
- SMITH, M. E.: The Archaeology of Aztec City-State Capitals: Four Views of Aztec Urbanism. In: Mastache, A. G. et al. (eds.): *Urbanism in Mesoamerica/El urbanismo en Mesoamérica*. Vol. II. Mexico City & University Park: INAH & The Pennsylvania State University, 2008, s. 447 – 499.
- SMITH, M. E.: *Aztec City-States Capitals*. Gainesville: University Press of Florida, 2008.
- SMITH, M. E.: *The Aztecs*. 3rd ed. Hoboken, NJ: Wiley - Blackwell, 2012.
- SMITH, M. E.: The Aztecs Paid Taxes, Not Tribute. *Mexicon*. Vol. XXXVI, 2014, s. 19 – 22.
- SMITH, M. E.: The Aztec Empire. In: Monson, A. – Scheidel, W. (eds.): *Fiscal Regimes and the Political Economy of Premodern States*. Cambridge University Press, 2015, s. 71 – 114.
- SMITH, M. E.: Mesoamerican state formation in the Postclassic period. In: Kedar, B. – Wiesner-Hanks, M. (eds.): *Expanding Webs of Exchange and Conquest, 500 CE – 1500 CE*. *Cambridge History of the world*, vol. 5. New York: Cambridge University Press, 2015, s. 598 – 624.
- SMITH, M. E. – BERDAN, F. F. (eds.): *The Postclassic Mesoamerican World*. Salt Lake City: University of Utah Press, 2003.
- SMITH, M. E. – SCHREIBER, K. J.: New World States and Empires: Economic and Social Organization. *Journal of Archaeological Research*. Vol. 13, No. 3, September 2005, s. 189 – 229.
- SMITH, M. E. – SCHREIBER, K. J.: New World States and Empires: Politics, Religion, and Urbanism. *Journal of Archaeological Research*. Vol. 14, No. 1, March 2006, s. 1 – 52.
- SMITH, M. E. – NOVIC, J.: Introduction. Neighborhoods and Districts in Ancient Mesoamerica. In: Arnould, M. Ch. – Manzanilla, L. – Smith, M. E. (eds.): *The Neighborhood as a Social and Spatial Unit in Mesoamerican Cities*. Tucson: The University of Arizona Press, 2012, s. 1 – 26.
- SMITH, M. E. – SERGHERAERT, M.: The Aztec Empire. In: Nichols, D. L. – Pool, Ch. A. (eds): *The Oxford Handbook of Mesoamerican Archaeology*. Oxford: Oxford University Press, 2012, s. 449 – 458.

- SOUSTELLE, J.: *La vida cotidiana de los aztecas en vísperas de la conquista*. México: Fondo de Cultura Económica, 1956.
- SULLIVAN, Th. D.: Tlatoani and Tlatocayotl in the Sahagun Manuscripts. *Estudios de Cultura Náhuatl*. No. 14, 1980, s. 225 – 238.
- TABACZYŃSKI, S.: The Relationship between History and Archaeology: Elements of the Present Debate. *Medieval Archaeology*. Volume 37, Issue 1, 1993, s. 1 – 14.
- TAMANAH, B. Z.: Understanding Legal Pluralism: Past to Present, Local to Global. *Sydney Law Review*. Vol. 30, 2008, s. 375 – 411.
- TENA, R.: Las *Antigüedades mexicanas* de fray Andrés de Olmos. In: Barjau, L. (coord.): *Etnohistoria. Visión alternativa del tiempo*. México: INAH, 2006, s. 29 – 37.
- THIEMER-SACHSE, U.: Zum Problem der militärischen Demokratie bei den Azteken zur Zeit der spanischen Eroberung. *Ethnographisch-Archäologische Zeitschrift*. Jg. 25, 1984, s. 496 – 507.
- THIEMER-SACHSE, U.: Menschenbild und Menschenopfer im alten Mexiko. *Mitteilungen der Berliner Gesellschaft für Anthropologie, Ethnologie und Urgeschichte*, 13, 1992, s. 63 – 69.
- THOUVENOT, M.: *Diccionario náhuatl-español basado en los diccionarios de Alonso de Molina con el náhuatl normalizado y el español modernizado*. México: UNAM, Instituto de Investigaciones Históricas, 2014.
- THOUVENOT, M. – ROMERO GALVÁN, J. R.: Fama, honra y renombre entre los nahuas. *Estudios de Cultura Náhuatl*. No. 39, 2009, s. 51 – 64.
- TOBY EVANS, S.: Aztec Palaces and Other Elite Residential Architecture. In: Toby Evans, S. – Pillsbury, J. (eds.): *Palaces of the Ancient New World. A Symposium at Dumbarton Oaks 10th and 11th October 1998*. Washington: Dumbarton Oaks Research Library and Collection, 2004, s. 7 – 58.
- TONATIUH ROMERO CONTRERAS, A. – ÁVILA RAMOS, L.: Mesoamérica: historia y reconsideración del concepto. *Ciencia Ergo Sum*. Vol. 6, núm. 3, 1999, s. 233 – 242.
- TORRES MONTÚFAR, Ó. M.: *Los señores del oro. Producción, circulación y consumo de oro entre los mexicas*. México: INAH, 2015.
- TSCHOHL, P.: Die wortschriftlichen Quellen zum Aztekenreich. In: Köhler, U. (Hrsg.): *Altamerikanistik. Eine Einführung in die Hochkulturen Mittel- und Südamerikas*. Berlin: Dietrich Reimer Verlag, 1990, s. 145 – 159.
- TRAJTELOVÁ, J.: *Cognitive Anthropology: Selected Issues*. Kraków: Towarzystwo Słowaków w Polsce & Filozofická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave, 2013.
- Trazegnies Granda, F. de: El Derecho prehispánico. Una aproximación al estudio de la Historia del Derecho en las culturas sin Derecho. *Revista de Historia del Derecho*. No. 30, 2002, s. 299 – 390.
- TUERENHOUT, D. R. van: *The Aztecs: New Perspectives*. Santa Barbara, CA, etc.: ABC – CLIO, 2005.
- TURNER, V.: *The ritual process. Structure and Anti-Structure*. 7th ed. Ithaca, N. Y.: Cornell University Press, 1991.
- UMBERGER, E. – KLEIN, C. F.: Aztec Art and Imperial Expansion. In: Rice, D. S. (ed.): *Latin American Horizons. A Symposium at Dumbarton Oaks 11th and 12th October 1986*. Washington, D. C.: Dumbarton Oaks Research Library and Collection, 1993, s. 295 – 336.
- UMBERGER, E.: Aztec Art in Provincial Places: Water Concerns, Monumental Sculptures, and Imperial Expansion. In: Pohl, J. M. D. – Lyons, C. L. (eds.): *Altera Roma. Art and Empire from Merida to Mexico*. Albuquerque: University of New Mexico Press, The Cotsen Institute of Archaeology Press, 2016, s. 109 – 145.

- UMBERGER, E.: Imperial Inscriptions in the Aztec Landscape. In: David, B. – Wilson, M. (eds.): *Inscribed Landscapes. Marking and Making Place*. Honolulu: University of Hawai'i Press, 2002.
- VAILLANT, G. C.: *Aztékové*. Praha: Orbis, 1974.
- VIGIL, R. H.: *Alonso de Zorita: royal judge and Christian humanist, 1512-1585*. Norman: University of Oklahoma Press, 1987.
- VOLLMER, G.: Institutionen und Verfahrensweisen der spanischen Kolonialherrschaft. In: Köhler, U. (Hrsg.): *Altamerikanistik. Eine Einführung in die Hochkulturen Mittel- und Südamerikas*. Berlin: Dietrich Reimer Verlag, 1990, s. 617 – 646.
- VYŠNÝ, P.: Pojem náčelníctvo a predštatná spoločnosť. *Historia et theoria iuris*, 4, 2010, s. 107 – 126.
- VYŠNÝ, P.: *Štát a právo Aztékov*. Trnava: Typi Universitatis Tyrnaviensis, 2012.
- VYŠNÝ, P.: Náboženstvo, štát a právo Aztékov. In: Krošlák, D. – Moravčíková, M. (eds.): *Hodnotový systém práva a náboženstva v medzikultúrnej perspektíve*. Praha: Leges, 2013, s. 77 – 123.
- WARREN, J. B.: An Introductory Survey of Secular Writings in the European Tradition on Colonial Middle America, 1503 – 1818. In: Cline, H. F. – Glass, B. J. (eds.): *Handbook of Middle American Indians. Volume 13. Guide to Ethnohistorical Sources, Part Two*. University of Texas Press, 1974, s. 42 – 137.
- WEBER, M.: *Wirtschaft und Gesellschaft. Grundriß der verstehenden Soziologie*. Studienausgabe, 5. Aufl. Tübingen, 1980. Dostupné na internete:
<http://www.zeno.org/nid/20011439998> (cit. 01. 05. 2016).
- WOOD, S.: The Social vs. Legal Context of Nahuatl Títulos. In: Hill Boone, E. – Cummins, T. (eds.): *Native Traditions in the Postconquest World*. Washington, D. C.: Dumbarton Oaks Research Library and Collection, 1998, s. 201 – 231.
- YENGOYAN, A. A.: Economy, Society, and Myth in Aboriginal Australia. *Annual Review of Anthropology*. Vol. 8, 1979, s. 393 – 415.
- YING WONG – TSAI, J. (2007): Cultural Models of Shame and Guilt. In: Tracy, J. L. – Robins, R. W. – Price Tangney, J. (eds.): *The Self-Conscious Emotions, Theory and Research*. New York, London: The Guilford Press, s. 209 – 224.
- ZANTWIJK, R. van: El carácter de la autoridad en el Imperio Azteca y su expresión en la retórica oficial. *Indiana*, 6, 1, 1980, s. 71 – 87.
- ZANTWIJK, R. van: *The Aztec Arrangement: The Social History of Pre-Spanish Mexico*. Norman: University of Oklahoma Press, 1985.
- ZANTWIJK, R. A. M. van: Mesoamerika bei Ankunft der Spanier. Politische Gliederung am Vorabend der Conquista. In: Köhler, U. (Hrsg.): *Altamerikanistik. Eine Einführung in die Hochkulturen Mittel- und Südamerikas*. Berlin: Dietrich Reimer Verlag, 1990, s. 179 – 188.
- ZANTWIJK, R. van: Factional divisions within the Aztec (Colhua) royal family. In: Brumfiel, E. M. – Fox, J. W. (eds.): *Factional Competition and Political Development in the New World*. Cambridge: Cambridge University Press, 1994, s. 103 – 110.

ODBORNÝ ŽIVOTOPIS A PERSONÁLNA BIBLIOGRAFIA AUTORA DIZERTAČNEJ PRÁCE

Odborný životopis

doc. JUDr. Peter Vyšný, PhD. (1980)

po absolvovaní magisterského štúdia na Právnickej fakulte Univerzity Komenského realizoval doktorandské štúdium na Právnickej fakulte Trnavskej univerzity, kde v roku 2009 dosiahol titul PhD. v študijnom odbore teória a dejiny štátu práva; neskôr (v roku 2015) tam v rovnakom odbore získal aj titul docent. V akademickom roku 2010/2011 začal tiež realizovať externé doktorandské štúdium na Filozofickej fakulte Karlovej univerzity v odbore iberoamerikanistika. Pedagogicky i vedecky pôsobí na Katedre dejín práva Právnickej fakulty Trnavskej univerzity. Aktuálne vyučuje svetové právne dejiny, právne dejiny predkolumbovskej Ameriky a rímske právo, a participuje aj na výučbe vedeckej metodológie pre právnikov. Vo svojej vedecko-výskumnej činnosti sa primárne orientuje na všeobecné a právne dejiny predhispánskej kultúry Nahuov a raného koloniálneho obdobia latinskoamerických dejín, ktoré skúma aj v spojitosti so súdobým európskym a osobitne španielskym (právnym) vývojom. Absolvoval jeden dlhodobý (2006) a tri krátkodobé (2010, 2012, 2017) výskumné pobyty na Mexickej národnej autonómnej univerzite. Popri mnohých článkoch v časopisoch a konferenčných zborníkoch publikoval dve monografie, a to: Štát a právo Aztékov v roku 2012 a Historicko-právne súvislosti dobytia Nového sveta Španielmi v roku 2015.

Personálna bibliografia

AAA Vedecké monografie vydané v zahraničných vydavateľstvách

Právnohistorická realita sociálnej doktríny 20. storočia = Legalthistorical reality of social doctrine in 20th century / Peter Mosný(13%), Ján Drgo(10%), Vladimír Kindl, Jan Kuklík, Miriam Laclavíková(21%), Štefan Siskovič(12%), Adriana Švecová(15%), Ladislav Vojáček, Peter Vyšný(10%) ; [recenzenti: Ladislav Hubenák, Jozef Klimko, Matúš Nemeč]. - 2. rozšir. vyd. - Kraków : Spolok Slovákov v Poľsku - Towarzystwo Słowaków w Polsce, 2014. - 332s. - ISBN 978-83-7490-742-2.

AAB Vedecké monografie vydané v domácich vydavateľstvách

Štát a právo Aztékov / Peter Vyšný ; recenzenti: Markéta Křížová, Miriam Laclavíková, Ján Puchovský. - [1. vyd.]. - Trnava : Typi Universitatis Tyrnaviensis, spoločné pracovisko Trnavskej univerzity v Trnave a Vedy, vydavateľstva Slovenskej akadémie vied, 2012. - 217 s., [2] s. map. príl. - ISBN 978-80-8082-530-0.

AAB Vedecké monografie vydané v domácich vydavateľstvách

Historicko-právne súvislosti dobytia Nového sveta Španielmi / Peter Vyšný ; recenzenti: Radoslav Hlúšek, Markéta Křížová, Miriam Laclavíková, Ján Puchovský. - [1. vyd.]. - Trnava : Typi Universitatis Tyrnaviensis, spoločné pracovisko Trnavskej univerzity v Trnave a Vedy, vydavateľstva Slovenskej akadémie vied, 2015. - 196 s. - ISBN 978-80-8082-848-6.

ABC Kapitoly vo vedeckých monografiách vydané v zahraničných vydavateľstvách

Sociálne zákonodarstvo Nemeckej ríše v Bismarckovej ére : [7. kapitola] / Peter Vyšný. In: Právnohistorická realita sociálnej doktríny 20. storočia. - Kraków : Spolok Slovákov v Poľsku - Towarzystwo Słowaków w Polsce, 2013. - ISBN 978-83-7490-587-9. - S. 207-227.

ACB Vysokoškolské učebnice vydané v domácich vydavateľstvách

Úvod do štúdia práva [elektronický zdroj] / Michal Aláč(5%), Róbert Dobrovodský(7%), Katarína Gešková(5%), Andrea Gregušová, Monika Jurčová(7%), Marek Káčer(5%), Eduard Korpáš(14%), Miriam Laclavíková(14%), Zuzana Nevolná(5%), Marianna Novotná(5%), Andrea Olšovská(7%), Eva Szabová(5%), Peter Vyšný(14%) ; recenzenti: Miloš Lacko, Peter Varga, Michaela Moravčíková. - 1. vyd. - Bratislava : Wolters Kluwer, 2016. - online; 131 s. - ISBN 978-80-8168-557-6. - Popis urobený: 01.03.2017. - Spôsob prístupu: http://pravnekliniky.truni.sk/sites/default/files/uvod_do_studia_prava.pdf

ACB Vysokoškolské učebnice vydané v domácich vydavateľstvách

Svetové dejiny štátu a práva / Peter Vyšný ; [recenzenti: Tomáš Gábris, Ján Puchovský, Štefan Siskovič]. - [1. vyd.]. - Trnava : Typi Universitatis Tyrnaviensis, spoločné pracovisko Trnavskej univerzity v Trnave a Vedy, vydavateľstva Slovenskej akadémie vied, 2017. - 224 s. - ISBN 978-80-568-0023-2.. - Spôsob prístupu: <http://ukftp.truni.sk/epc/14074.pdf>

ACB Vysokoškolské učebnice vydané v domácich vydavateľstvách

Svetové dejiny štátu a práva / Peter Vyšný (37%), Ján Puchovský, Ivana Šošková ; [recenzenti: Peter Mosný, Tomáš Gábris]. - [1. vyd.]. - Trnava : Typi Universitatis Tyrnaviensis, spoločné pracovisko Trnavskej univerzity v Trnave a Vedy, vydavateľstva Slovenskej akadémie vied, 2013. - 319 s. - ISBN 978-80-8082-733-5.

ADE Vedecké práce v zahraničných nekarentovaných časopisoch

Francisco de Vitoria a španielska conquista Nového sveta = Francisco de Vitoria and the Spanish conquest of the New World / Peter Vyšný. In: Právnik. - ISSN 0231-6625. - Roč. 155, č. 4 (2016), s. 310-330 + s. 390.

ADE Vedecké práce v zahraničných nekarentovaných časopisoch

Crime and punishment in pre-Hispanic Nahua city-states Tenochtitlan and Texcoco / Peter Vyšný. - Popis urobený: 01.02.2018. In: Ethnologia actualis. - ISSN 1339-7877. - online; Vol. 17, No. 1 (2017), p. 39-59.. - Spôsob prístupu: <https://www.degruyter.com/downloadpdf/j/eas.2016.17.issue-1/eas-2017-0008/eas-2017-0008.pdf>

ADF Vedecké práce v domácich nekarentovaných časopisoch

Kniha Bruce G. Triggera Porozumieť raným civilizáciám a jej prínos pre všeobecné a porovnávacie dejiny štátu a práva = Bruce G. Trigger's book Understanding early civilizations and its contribution to the general and comparative history of state and law : [esej] / Peter Vyšný. - Popis urobený: 02.09.2014. In: Societas et iurisprudentia. - ISSN 1339-5467. - online; Roč. 2, č. 2 (2014), s. 179-206.. - Spôsob prístupu: <http://sei.iuridica.truni.sk/archive/2014/02/SOCIETAS-ET-IURISPRUDENTIA-2014-02.pdf>

ADF Vedecké práce v domácich nekarentovaných časopisoch

El sistema de parentesco y el derecho familiar en México-Tenochtitlán = Kinship and family law in Mexico-Tenochtitlan / Peter Vyšný. - Popis urobený: 17.07.2014. In: Societas et iurisprudentia. - ISSN 1339-5467. - online; Roč. 2, č. 1 (2014), s. 50-82.. - Spôsob prístupu: <http://sei.iuridica.truni.sk/archive/2014/01/SOCIETAS-ET-IURISPRUDENTIA-2014-01.pdf>

ADF Vedecké práce v domácich nekarentovaných časopisoch

Aztécke rodinné právo = Aztec family law / Peter Vyšný. In: Historia et theoria iuris. - ISSN 1338-0133. - Roč. 1, č. 2 (2009), s. 64-80.

ADF Vedecké práce v domácich nekarentovaných časopisoch

Pojem náčelníctvo a predštátna spoločnosť = The concept of chiefdom and the pre-state society / Peter Vyšný ; recenzent: Jozef Beňa. In: Historia et theoria iuris. - ISSN 1338-0133. - Roč. 2, č. 4 (2010), s. 107-126.

ADF Vedecké práce v domácich nekarentovaných časopisoch

Osobné právo Aztékov so zameraním na aztécke otroctvo / Peter Vyšný. In: Právny obzor. - ISSN 0032-6984. - Roč. 92, č. 4 (2009), s. 375-386.

ADF Vedecké práce v domácich nekarentovaných časopisoch

Náčrt pozemkového práva Aztékov / Peter Vyšný. In: Právny obzor. - ISSN 0032-6984. - Roč. 91, č. 4 (2008), s. 335-343.

ADF Vedecké práce v domácich nekarentovaných časopisoch

The Valladolid debate (1550-1551): An overview of its historical background and intellectual content = Debata vo Valladolide (1550-1551): prehľad o jej historickom pozadí a ideovom obsahu / Peter Vyšný. In: Forum iuris Europaeum. - ISSN 1339-4401. - Roč. 3, č. 2 (2015), s. 67-84.

ADF Vedecké práce v domácich nekarentovaných časopisoch

Právo u Aztékov = Law among Aztecs / Peter Vyšný ; recenzent: Ján Puchovský, Jozef Beňa. In: Historia et theoria iuris. - ISSN 1338-0133. - Roč. 3, č. 6 (2011), s. 58-72.

ADF Vedecké práce v domácich nekarentovaných časopisoch

Rozvrstvenie aztéckej spoločnosti a jeho právne dimenzie = Stratification of Aztec society and its legal dimensions / Peter Vyšný. In: Historia et theoria iuris. - ISSN 1338-0133. - Roč. 1, č. 1 (2009), s. 63-79.

ADF Vedecké práce v domácich nekarentovaných časopisoch

Funkcia tlatoaniho v aztéckom Tenochtitlane = The function of tlatoani in Aztec Tenochtitlan / Peter Vyšný ; [recenzoval Radoslav Hlúšek]. In: Ethnologia actualis Slovaca. - ISSN 1336-569X. - Roč. 12, č. 1 (2012), s. 71-

109.

ADF Vedecké práce v domácich nekarentovaných časopisoch

Aztécky súdny systém a súdny proces = Aztec judicial system and judicial procedure / Peter Vyšný. - Popis urobený: 18.09.2012. In: *Historia et theoria iuris*. - ISSN 1338-0753. - online, Roč. 4, č. 1 (2012), s. 86-101.. - Spôsob prístupu: <https://docs.google.com/file/d/0BxmzP614-akbUmtPNFdVMmE5dke/edit?pli=1>

ADF Vedecké práce v domácich nekarentovaných časopisoch

Grundprobleme der Erforschung das aztekischen Rechts = Investigation of the Aztec law and its basic problems / Peter Vyšný. - Popis urobený: 07.12.2015. In: *Societas et iurisprudentia*. - ISSN 1339-5467. - online; Roč. 3, č. 3 (2015), s. 71-103.. - Spôsob prístupu: <http://sei.iuridica.truni.sk/archive/2015/03/SOCIETAS-ET-IURISPRUDENTIA-2015-03.pdf>

ADF Vedecké práce v domácich nekarentovaných časopisoch

Právny status Indiánov v ranom koloniálnom období latinskoamerických dejín = The legal status of Indians in the early colonial period of Latin American history / Peter Vyšný. - Popis urobený: 28.8.2014 In: *Historia et theoria iuris*. - ISSN 1338-0753. - online, Roč. 6, č. 1 (2014), s. 70-89.. - Spôsob prístupu: <https://docs.google.com/file/d/0BxmzP614-akbaG5obzdOWXhPeDQ/edit?pli=1>

AEC Vedecké práce v zahraničných recenzovaných vedeckých zborníkoch, monografiách

K niektorým formám diskriminácie slovenských Židov vo sfére verejného práva v rokoch 1939 až 1942 = About certain forms of discrimination against Slovak Jews in the sphere of public law between 1939 and 1942 / Peter Vyšný. In: *Právno-historické trendy a výhľady : Vedecké štúdie*. - Kraków : Spolok Slovákov v Poľsku - Towarzystwo Słowaków w Polsce, 2017. - ISBN 978-83-8111-000-6. - ISSN 2544-4441. - S. 101-114.

AEC Vedecké práce v zahraničných recenzovaných vedeckých zborníkoch, monografiách

K ideovým základom aztéckeho štátu = Zu Ideengrundlagen des aztekischen Staates / Peter Vyšný. In: *Poceta Karlu Schellemu k 60. narodeninám*. - Ostrava : Key Publishing, 2012. - ISBN 978-80-7418-144-3. - S. 704-720.

AEC Vedecké práce v zahraničných recenzovaných vedeckých zborníkoch, monografiách

Trestné činy proti životu a zdraviu u Aztékov = Crimes against life and health among the Aztecs : časť 1, kapitola 20 / Peter Vyšný. In: *Trestné činy proti životu a zdraviu včera a dnes*. - Ostrava : Key Publishing, The European society for history of law, 2015. - ISBN 978-80-7418-248-8 (Key Publish.). - S. 197-205 + s. 372.

AEC Vedecké práce v zahraničných recenzovaných vedeckých zborníkoch, monografiách

Teória spravodlivej vojny Francisca Suáreza = Theory of just war by Francisco Suarez / Peter Vyšný. In: *Školy, osobnosti, polemiky*. - Brno : The European society for history of law, 2017. - ISBN 978-80-87475-51-5. - S. 597-608.

AED Vedecké práce v domácich recenzovaných vedeckých zborníkoch, monografiách

Štruktúra aztéckeho štátu a problém jeho teoretickej interpretácie / Peter Vyšný.

In: Acta Universitatis Tyrnaviensis, Iuridica. - Bratislava : Iura Edition, 2008. - ISBN 978-80-8078-207-8. - S. 141-176.

AED Vedecké práce v domácich recenzovaných vedeckých zborníkoch, monografiách

Trestné právo Aztékov / Peter Vyšný. In: Acta Universitatis Tyrnaviensis - Iuridica. - Trnava : Typi Universitatis Tyrnaviensis, spoločné pracovisko Trnavskej univerzity v Trnave a Vedy, vydavateľstva Slovenskej akadémie vied, c2009. - ISBN 978-80-8082-268-2. - S. 7-56.

AFB Publikované pozvané príspevky na domácich vedeckých konferenciách

Špecifiká štátnej organizácie Aztékov / Peter Vyšný. In: Súkromné a verejné právo súčasnosti. - Trnava : Facultas Iuridica Universitas Tyrnaviensis, 2005. - ISBN 80-8078-065-X. - S. 243-257.

AFB Publikované pozvané príspevky na domácich vedeckých konferenciách

Niekoľko poznámok k svetovým dejinám štátu a práva a ich výučbe = Some remarks on general history of state and law and its teaching / Vyšný, Peter. In: Reformná optimalizácia výučby dejín štátu a práva - nové výzvy pre 21. storočie. - Kraków : Wydawnictwo i drukarnia Towarzystwa Słowaków w Polsce, 2012. - ISBN 978-83-7490-496-4. - S. 143-160.

AFB Publikované pozvané príspevky na domácich vedeckých konferenciách

Rodinné právo Aztékov / Peter Vyšný. In: Zborník príspevkov z vedeckej konferencie doktorandov a školiteľov Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave. - Trnava : Trnavská univerzita, 2007. - ISBN 978-80-8082-163-0. - S. 74-86.

AFB Publikované pozvané príspevky na domácich vedeckých konferenciách

Niekoľko poznámok k právnej stránke aztéckeho otroctva / Peter Vyšný. In: Súkromné a verejné právo súčasnosti. - [S.l.] : Iura Edition, 2006. - ISBN 80-8078-124-9. - S. 60-71.

AFB Publikované pozvané príspevky na domácich vedeckých konferenciách

Základné koncepty aztéckeho trestného práva (hmotného) = Basic concepts of Aztec penal law / Peter Vyšný. In: Právno-historické trendy a výhľady. - Trnava : Typi Universitatis Tyrnaviensis, spoločné pracovisko Trnavskej univerzity v Trnave a Vedy, vydavateľstva Slovenskej akadémie vied, 2016. - ISBN 978-80-8082-958-2. - S. 199-217.

AFB Publikované pozvané príspevky na domácich vedeckých konferenciách

Náčrt právneho režimu portugalskej a kastílskej zámorskej expanzie / Peter Vyšný. In: Quid leges sine moribus?. - Kraków : Spolok Slovákov v Poľsku - Towarzystwo Słowaków w Polsce, 2014. - ISBN 978-83-7490-744-6. - S. 307-322.

AFB Publikované pozvané príspevky na domácich vedeckých konferenciách

Trnavské právnické dni. Nová Európa - výzvy a očakávania, Sekcia Právnohistorické trendy a výhľady Katedry dejín práva.

Sonda do myslenia Bartolomého de Las Casasa o ľudskej slobode = A probe into Bartolomé de Las Casas' thinking about human freedom / Peter Vyšný. In: Právno-historické trendy a výhľady : Vedecké príspevky z medzinárodnej vedeckej konferencie konanej v dňoch 22-23.septembra 2016 v Trnave pod názvom "Trnavské právnické dni 2016, Nová Európa - výzvy a očakávania". - Kraków : Spolok Slovákov v Poľsku - Towarzystwo Słowaków w Polsce, 2017. - ISBN 978-83-8111-000-6. - ISSN 2544-4441. - S. 361-370.

AFC Publikované príspevky na zahraničných vedeckých konferenciách

Ideové východiská a charakteristické znaky azteckého trestného práva = Ideological fundament and basic features of Aztec criminal law / Peter Vyšný. In: Právní Rozpravy 2014. - Hradec Králové : Magnanimitas, 2014. - ISBN 978-80-87952-02-3. - CD; S. 330-338.

AFC Publikované príspevky na zahraničných vedeckých konferenciách

Nespravodlivé a spravodlivé tituly španielskej conquisty Nového sveta podľa Francisca de Vitoriu = Unjust and just titles of the Spanish conquest of the New world according to Francisco de Vitoria / Peter Vyšný. In: 3. česko - slovenské právnohistorické setkání doktorandů a postdoktorandů. - Brno : Masarykova univerzita, 2015. - ISBN 978-80-210-7938-0. - S. 356-366.

AFC Publikované príspevky na zahraničných vedeckých konferenciách

Proces vzniku štátu u Aztékov = The formation of the Aztec state / Peter Vyšný. In: Právní Rozpravy 2013. - Hradec Králové : Magnanimitas, 2013. - ISBN 978-80-905243-5-4. - CD; S. 472-479.

AFC Publikované príspevky na zahraničných vedeckých konferenciách

Právna obyčaj v právnom poriadku amerických kolónií Španielska / Peter Vyšný. - Popis urobený: 21.07.2017 In: Dny práva 2016 - Days of law 2016. - Brno : Masarykova univerzita, 2017. - ISBN 978-80-210-8552-7. - online; S. 200-221.. - Spôsob prístupu: <https://www.law.muni.cz/dokumenty/39611>

AFD Publikované príspevky na domácich vedeckých konferenciách

Španielske dobytie Nového sveta a idea spravodlivej vojny / Peter Vyšný. In: Vojna a vojenstvo v práve. - Bratislava : Univerzita Komenského, Právnická fakulta, 2016. - ISBN 978-80-7160-418-1. - S. 125-137.

AFD Publikované príspevky na domácich vedeckých konferenciách

Náboženstvo, štát a právo Aztékov / Peter Vyšný. In: Hodnotový systém práva a náboženstva v medzikultúrnej perspektíve. - Praha : Leges, 2013. - ISBN 978-80-87576-98-4. - S. 77-123.

AFD Publikované príspevky na domácich vedeckých konferenciách

Pramene predhispánskeho práva Nahuov = Sources of the pre-Hispanic Nahua law / Peter Vyšný.
In: Fontes iuris. - Kraków : Spolok Slovákov v Poľsku - Towarzystwo Słowaków w Polsce, 2017. - ISBN 978-83-8111-016-7. - S. 103-132.

BCI Skriptá a učebné texty

Praktikum zo svetových dejín štátu a práva / Peter Vyšný ; [recenzenti: Tomáš Gábriš, Ján Puchovský, Štefan Siskovič]. - [1. vyd.]. - Trnava : Typi Universitatis Tyrnaviensis, spoločné pracovisko Trnavskej univerzity a Vedy, vydavateľstva Slovenskej akadémie vied, 2017. - 143 s. - ISBN 978-80-568-0033-1.. - Spôsob prístupu: <http://ukftp.truni.sk/epc/14228.pdf>

BDF Odborné práce v domácich nekarentovaných časopisoch

Einige Bemerkungen zum Lehrbuch Allgemeine Rechtsgeschichte von Juan Pablo Pampillo Baliño / Peter Vyšný. In: Forum iuris Europaeum. - ISSN 1339-4401. - Roč. 2, č. 2 (2014), s. 181-185.